Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 86. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 6-го ТРАВНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 6, 1955. No. 86. VOL. LXII.

ОБИДВІ ПАРТІЇ ПІДТРИМУЮТЬ АЙЗЕНГАВЕРОВУ ТОРГОВЕЛЬНУ ПРОГРАМУ

СЕНАТ ПРИЙНЯВ БІЛЬШІСТЮ 75 ДО 13 ГОЛОСІВ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ВЗАЄМНИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР ІЗ ЗАКОРДОНОМ

Вашингтон. — Сенат прийняв законопроєкт про взаємний торговельний договір із закордоном більшістю 75-ох до 13-ох голосів. Цей законопроєкт має узгіднити конференція, складена з сенаторів і конґресменів, щоб вирівняти різниці між сенатською редакцією і тією редакцією, яку ухвалила Палата Репрезентантів. Прийняття цього законопроєкту вважають за чергову перемогу президента Айзенгавера, який впродовж двох років старався про ухвалення цього закону і часто обороняв його в своїх публічних виступах. Представник уряду заявив, що погодиться на ті зміни, які прийняла Сенатська Фінансова Комісія, і, тому в Сенаті під час 12-годинних дебат відкинено всі дальші поправки, крім однієї демократичного сенатора Вейна Морса. Ухвалений в Сенаті законопроєкт має такі головні пункти: 1. Продовжує повновласті президента на три роки (до 30 червня 1958) зменшувати мито від ввожуваних товарів на п'ять відсотків річно. — 2. Продовжує договір про торгівлю із закордоном на той самий період трьох років. 3. Забезпечує текстильний і хемічний домашні промисли перед японською конкуренцією. Президент не зможе зменшити мито від японських товарів на більше як на 50 відсотків в порівнянні з 1945 роком. 4. Дає повновласті президентові встановити квоти на ввіз тих чужих товарів, які загрожували б домашнім промислам, важливим для державної оборони. В цій редакції законопроєкт є компромісом між домаганням уряду, який домагався тільки продовження цього закону і повновластей президента на три роки і вимогами сенаторів — „протекціоністів", — які змагають до забезпечення американського промислу перед закордонною конкуренцією. Секретар Білого Дому Дж. С. Гагерті заявив, що уряд погоджується на законопроєкт Сенату, бо він в головному зберігає ті засади, яких боронить президент Айзенгавер. Під час довгих дебат республіканський сенатор Дж. В. Мелон домагався, щоб цей законопроєкт відослати до фінансової Комісії, де треба б ухвалити, щоб справою знижки мита зайнялася Тарифова Комісія. Але цей внесок відкинено, як і відкинено всі поправки інших сенаторів. Прийнято тільки незначну поправку сенатора Морса про те, щоб північно-західні власники черешнявих садів могли відкликатися в справі мита до Тарифової Комісії. Сенат відкинув також поправку, — щоб встановити квоту на ввіз нафтових продуктів до ЗДА, щоб забезпечити домашній нафтовий промисл. За торговельним законопроєктом голосували 38 республіканців і 37 демократів; проти були 6 демократів і 7 республіканців.

Губернатори — за більшу федеральну допомогу для цивільної оборони

Вашинґтон. — Губернатори 45-ох стейтів на своїй конференції погодилися, щоб федеральний уряд перейняв на себе більшу відповідальність за протилетунську оборону в цій добі, коли одна бомба може знищити все на 80,000 квадратових миль. Вислухавши звіт адміністратора Федеральної Цивільної Оборони, Вела Пітерсона, губернатори гостро критикували цивільну оборону і домагалися змінити теперішній закон, який кладе відповідальність за цивільну оборону на стейтові та самоуправні уряди. Цей закон був прийнятий в 1950 році, коли відома була тільки атомова бомба, яку скинули в 1945 році на Гірошіму і Наґасакі в Японії. Тепер сила водневої бомби збільшилася в сто разів, і тому в протилетунській обороні повинен брати визначну участь також федеральний уряд, бо самі стейтові леґіслятури не можуть виконати свого завдання в цій ділянці.

ФБІ навчає банкірів, як забезпечуватися проти пограбування банків

Ню Йорк, Н. Й. — Федеральне Бюро Інвестиґацій запросило на нараду 400 банкірів в Ню Йорку, щоб навчити їх, як мають забезпечуватись проти пограбування банків. При вході до приміщення, де відбувалася ця нарада, дві лінії поліцистів гостро контролювали всі особи, які входили на залю Федерального Резервового банку. Не видано звіту про ці наради, але журналісти таки довідалися, що там обговорювали, як треба поводитися під час відчинювання банків в ранніх годинах, коли найчастіше бандити стараються пограбувати банк, як це було недавно в Чейз Менгеттен банку, де пограбовано суму 305,243 долярів. ФБІ буде влаштовувати такі конференції і в інших місцевостях країни, щоб не допустити до пограбувань банків, які в останньому часі щораз частіше відбуваються.

ЗДА ЗАРЕАҐУЮТЬ, КОЛИ ЦІЛЛЮ КОМУНІСТИЧНОЇ АТАКИ БУДЕ ФОРМОЗА

Вашинґтон. — Однією з найбільш дискутованих тем під час останньої пресової конференції у Вашинґтоні була справа офензиви червоного Китаю на Формозу. Запитуваний журналістами в цій справі, заявив Президент, що розміри комуністичної воєнної підготови для атаки на острови Квімой і Матсу покажуть, чи ціллю китайських комуністів є тільки ці острови, чи сама Формоза. Якщо розміри воєнної підготови для атаки на Квімой й Матсу будуть більші від потрібних для тієї мети, то воно визначатиме, що китайські комуністи рішені вдарити на Формозу. Президент Айзенгавер не хотів з'ясувати, як зареаґують З'єдинені Держави Америки в такому випадку. ЗДА є зв'язані в справі Формози постановами договору з китайськими націоналістами про взаємну допомогу, як теж резолюцією Конґресу з 29 січня ц. р. в справі оборони Формози і Пескадорських островів. У своїх відповідях на запити журналістів Президент виявляв більше зацікавлення для можливостей миру як для загрози війни. Запитаний, чи заіснували збоку червоного Китаю якісь конкретні заходи для реалізації пропозацій Чу Ен-лая в справі безпосередніх переговорів із ЗДА, Президент відповів, що практично не сталося нічого. Що ж до того, щоб ЗДА встановили свою постійну військову базу на Формозі, то Президент заявив, що ні звідки він не одержав у цій справі будь-якої пропозиції. Не обмірковувано теж і пляну, щоб вислати на Формозу американські наземні війська. Вкінці на запити журналістів признав Президент, що ціллю китайських комуністів ніколи не були самі острови Квімой і Матсу, але передусім сама Формоза.

Президент Айзенгавер під час останньої пресової конференції

Гувер про можливість бездефіцитового бюджету

Вашинґтон.— Бувший президент Герберт Гувер промовляв на річних зборах Торговельної Палати ЗДА на тему збалянсованого бюджету і сказав, що бюджет цієї країни міг би бути бездефіцитовий впродовж одного дня, коли б Комісія для реорганізації уряду, яку він очолює, могла здійснити свої пропозиції. Гувер заявив, що коли на цій комісії говорили про ощадність, то інші називали це або зменшуванням наших оборонних установ або звужуванням нашої економіки. Демократичний сенатор Геррі Бирд у своїй промові перед цією палатою казав, що заборгування ЗДА таке велике, що воно рівняється вартості всієї землі в цій країні, всіх будинків, копалень, машин і худоби. „Ніхто не може заперечити, що ми заборгані по шию", — казав Бирд. Наше заборгування виносить 280 більйонів, поки ми сплатимо ці довги, то відсотки від них напевно перевищатимуть капітал. В порівнянні з 1933 роком теперішнє заборгування зросло на 1,200 відсотків. Сенатор Бирд хвалив президента Айзенгавера за змагання до збалянсування бюджету, що є першим кроком до зменшування федерального заборгування.

Уряд в потребі перебере всі запаси вакцини д-ра Солка

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що уряд в потребі закупить всі запаси вакцини д-ра Солка, щоб всі діти могли нащепитися проти поліо, навіть і ті, яких батьки не мають на це грошей. Уряд закупив би, на випадок потреби, ті запаси цієї вакцини, які залишилися б після того, як буде здійснене запотребування на вакцину Крайової Фундації для боротьби проти дитячого паралічу, яка купує вакцину для безплатного щеплення шкільних дітей. Президент сказав, що він обдумував всі проєкти про те, щоб федеральний уряд контролював розподіл вакцини д-ра Солка, і прийшов до переконання, що таки найкраща буде приватна контроля, яка існує тепер і яку недавно поручив Крайовий Дорадчий Комітет. Пізніше приватний секретар президента Дж. Г. Гаґерті заявив журналістам, що коли б виявилося, що деякі діти не можуть нащепитися проти поліо, бо їхні батьки не мають грошей, щоб купити вакцину, то президент проситиме Конґрес, щоб уповажнив секретарку здоров'я закупити всі запаси вакцини та розділити їх для нащеплених бідних дітей. Ця заява Гаґерті — це відповідь на заходи членів Конґресу, щоб уряд перейняв контролю над розподілом вакцини, щоб не допустити до несправедливого розподілу цього ліку та до чорного ринку.

Шукають вакцини проти поліо, яка забезпечувала б нащепленого на все життя

Атлантик Сиді, Н. Дж. — На зборах Товариства Американських Лікарів директор дитячого шпиталю в Сінсінаті д-р Алберт Сейбін заявив, що вакцина проти поліо винайдена д-ром Солком — це тільки перший крок до того, щоб забезпечувати проти цієї недуги дитину на все життя. На цих зборах було присутніх 1,500 делеґатів. В окремих виступах делеґати заявляли, що лікарські авторитети побоюються, що публіка переоцінює значення вакцини д-ра Солка. Вакцина д-ра Солка — це мішанина трьох родів віруса, які спричиняють три роди недуги поліо. Ці віруси мертві в Солковій вакцині, якою треба щепити дитину аж три рази, щоб її організм зробити відпорним на недугу. Мертві віруси викликають в нащепленій людині продукцію тілець, які забезпечують проти занедужання на поліо. Д-р Сейбін твердить, що найуспішнішою вакциною проти поліо є така вакцина, яка має в собі живі послаблені віруси цієї недуги. Ця вакцина також спричиняє витворювання в нащепленої людини тілець, які, забезпечують організм проти занедужання на довший час, можливо, навіть на все життя. Якщо досліди над цією новою вакциною виправдають твердження д-ра Сейбіна, тоді будуть щепити дітей цією новою вакциною. Але покищо щеплення відбувається вакциною д-ра Солка.

АНГЛІЯ ПРОПОНУЄ КОНФЕРЕНЦІЮ ІЗ БУЛҐАНІНИМ

Лондон. — Англійський уряд змінив своє дотеперішнє становище, яке погоджувалося з становищем Америки, що спершу може відбутись щонайвище конференція трьох західніх міністрів закодонних справ разом із совєтським міністром Молотовим, а щойно тоді, коли б така конференція мала великий успіх, тоді можна б зааранжувати конференцію 4-ох голов держав, і рішила вже тепер вапропонувати конференцію „на найвищому рівні". На таку зміну вплинуло буцімто прихильне становище Вашинґтону до пропозиції китайських комуністів переговорювати з ними про замирення в протоці Формози, як також обмін листами між президентом Айзенгавером і совєтським маршалом Жуковим. З державного департаменту повідомляють, що американський уряд надалі противиться теперішній зустрічі голов держав, чи пак прем'єрів, отже президента Айзенгавера, Булґаніна, Ідена і Фора, і відкине англійську пропозицію, якщо англійський міністер закордонних справ МекМіллан виступить з нею в суботу, на нараді трьох західніх міністрів закордонних справ. Англійські соціялісти одверто говорять, що теперішнє становище уряду Ідена в справі конференції „великої чвірки" „на найвищому рівні", з повторенням давньої ідеї Черчила, це тільки тактичний виборчо-аґітаційний маневр, призначений для приєднання консерватистам більше голосів.

У Сайґоні перший день спокою

Сайґон. — За цілий останній тиждень в сволиці Південного В'єтнаму Сайґоні вперше не було в середу 4 травня ніякої стрілянини і не чути було стрілів з-поза міста. Зате в поруйнованому місті зійшлось Національне Зібрання, а закордонні кореспонденти признають, що в теперішніх обставинах трудно було зібрати численніше й авторитетніше представництво з усіх сторін країни, при чому репрезентовані у ньому також втікачі з-під комуністичного правління. 700-членне зібрання вибрало 50-членну комісію для виготовлення леґальних основ, на яких спиралось би південно-в'єтнамське правління. Те зібрання покищо не висловилось про проклямацію 33-членного радикального т. зв. революційного комітету, який наприкінці минулого тижня проголосив скинення голови держави Бао Даі. Цей останній, що перебуває від року на французькій Рів'єрі, відмовив леґальности національному зібранню в Сайґоні та заявив, що в ніякому разі не збирається зрікатися свого становища голови держави, ані признавати такого революційного бунтарського акту. Речник армії заявив національному зібранню, що вірна леґальному урядові армія віднесла рішучу перемогу над вбунтованим військом секти Ксуєну і що ліквідація цього останнього поступає далі. — Щодо долі Бао Даі, то мабуть він залишиться конституційним головою держави, бо в користь збереження надалі конституційної установи голови держави, чи монарха, який стояв би понад урядом, висловився на пресовій конференції американський генерал Коллінс, надзвичайний представник президента Айзенгавера. Ця справа буде також темою нарад трьох західніх міністрів закордонних справ у Парижі в найближчу суботу-неділю.

Західня Німеччина стала суверенною державою

Бонн. — На год. 1/2 1 в полудне в четвер 5 травня (коло 7 ранку американського часу) була визначена авдієнція англійського високого комісаря Госра-Міллара й французького високого комісаря Франсуа Понсе у канцлера Аденауера, щоб скласти на його руки ратифікаційні грамоти Паризького договору про признання Західній Німеччині повної суверенности і права озброїтись до висоти пів мільйона вояків. Американський високий комісар Коннант склав таку ратифікаційну грамоту вже 21 квітня. Безпосередньо після того всі три високі комісарі замовились до президента західньо-німецької Республіки, щоб заявити йому, що вони перестали діяти в характері представників окупаційних держав та щоб предложити йому свої вірчі грамоти, як перші амбасадори ЗДА, Англії і Франції у післявоєнній Німеччині. Канцлер Аденауер відбув довгу розмову з лідером соціял-демократів д-ром Олленгауером, закликаючи цього останнього до співпраці в справі відбудови німецької армії. Аденауер запропонував соціялістам становище державного секретаря в міністерстві оборони. Олленгауер відмовився. Він потвердив теж, що соціялісти не візьмуть участи в ніякому святкуванні події одержання суверенности. Відмовились теж Церкви: коли, мовляв 18,000,000 німців ще під сов. окупацією, то нема причини до радости.

ДЕСЯТЬ РОКІВ ТОМУ

Німецькі генерали — Густав Подль і адмірал Ганс Георґ фон Фрідебург підписують акт капітуляції в Раймсі у Франції, де була головна кватира Айзенгавера. За німецькими генералами стоїть офіцер британського генерального штабу

МОСКВА ЗРЕКЛАСЯ РЕПАТРІЮВАТИ ВТІКАЧІВ?

КОНФЕРЕНЦІЯ АМБАСАДОРІВ 4 ДЕРЖАВ У ВІДНІ УЗГІДНИЛА СТ. 16 ДЕРЖАВНОГО ДОГОВОРУ ПРО АВСТРІЮ ПІСЛЯ ЗГОДИ СССР НА ПРОПОЗИЦІЮ ЗАХОДУ

Відень. — Питання права колишніх шеровців (акціонерів) до нафтових копалень в Австрії і ґарантій на невтральність Австрії — є єдиними двома ще спірними точками у проєкті державного договору, що його остаточний текст узгіднює рада амбасадорів 4-ох великодержав, разом із австрійським міністром закордонних справ. Совєтський амбасадор Іван Ільїчев спротивився змінити устійнений у Москві текст 35 статті договору, яка стосується нафтових піль і сконфіскованих Совєтами колишніх німецьких закладів в Австрії, але, зрештою, поступився в усіх інших справах. Таким чином він занехав свій спротив щодо зміни статтей 16-ої і 17-ої — про долю втікачів з-поза залізної завіси, які перебувають ще в Австрії і щодо величини будучої австрійської армії. У зв'язку з тайними нарадами тієї конференції амбасадорів та закликом до всіх учасників конференції, що його зробив головуючий у середу англійський амбасадор сер Джофрі Валинджер, щоб ніхто не виявляв ніяких подробиць нарад, — журналісти не могли дізнатися ніяких ближчих подробиць. Ото ж невідомо, чи ославлену 16-ту статтю про „добровільну" репатріяцію втікачів з-поза залізної завіси і „всебічну поміч", яку в цій справі мала дати Австрія совєтським репатріяційним комісіям, — цілком скреслено, чи перестилізовано згідно з пропозиціями західніх амбасадорів. Австрійська преса найбільш цікавиться питанням майбутньої австрійської армії, яку первісний текст договору, чи пак 17-ої статті, обмежував найвище до 53,000 вояків. Коли тепер Ільїчев, всупереч свому первісному спротивові і всупереч різко-неґативній в цій справі статті „Правди" з-перед кількох днів, змінив своє становище і погодився на становище Австрії та західніх держав, то він, — коментує преса, — дістав, видно, інструкції з Москви поступатися Заходу так, щоб можна було якнайшвидше підписати державний договір про Австрію. Американська преса найбільш цікавиться справою нафтових піль в Австрії, правами її колишніх власників та висотою теперішнього і майбутнього добування із них нафти.

Прем'єр Туреччини Мендерес хоче розгадати загадкову політику Тіта

Анкара. — Прем'єр Туреччини Аднан Мендерес виїхав до Београду, щоб разом з маршалом Тітом устійнити дальші напрямні політики Туреччини і Юґославії на Балканському півострові. В політичних колах думають, що Мендерес пробуватиме розшифрувати на місці справжні цілі Тіта. Великого страху перед тим, що Тіто може перейти до комінформівського табору, турецькі політики не виявляють, але вони стривожені останнім виступом Тіта проти мілітарних бльоків, зверненим передусім проти балканського військового пакту, що його підписали Туреччина, Греція і Юґославія і проти З'єдинених Держав, ще підтримують цей пакт. Від'їжджаючи до Београду, Мендерес опублікував заяву, в якій стверджується, що союз Туреччини із З'єдиненими Державами залишається в усій своїй силі і дружності, не зважаючи на біжучі переговори. До Београду прибув Мендерес із цілим штабом політичних, економічних і військових дарадників. Головною темою розмов із Тітом і його міністрами буде справа поглиблення і поширення співпраці між обидвома країнами і в межах балканського Союзу. Юґославія не хотіла б під сучасну пору підкреслювати надто військової сторінки цього Союзу.

45,625,000 долярів на переселення

Женева. — Міжурядовий Комітет для Европейської Міґрації, до якої входять представники 26 держав, прийняла проєкт бюджету у висоті 45,625,000 долярів для переселення понад 132,000 европейців ще в цьому році на нові місця поселення за морем. У затвердженій зборами Комісії програмі передбачено переселення 50,000 італійців, 37,000 німців і втікачів, що живуть в Австрії, 18,000 австрійців, 12,000 греків, 11,000 данців й около 13,000 европейців з інших країн. Приймуть нових еміґрантів з Европи такі країни, як Австралія — 48,500, З'єдинені Держави — 34,280, Арґентина — 17,330, Бразилія і Канада по 11,000, Венесуеля — 8,100 й Уруґвай — 3,700.

В АМЕРИЦІ

● **Число американських скавтів** дійшло до 2,798,221, — на 11.9 відсотка більше проти минулого року. Голова американської Скавтової організації Артур А. Шак повідомляє, що число дорослих скавтових провідників вперше переступило мільйон і становить 1,006,241, з чого 2,870 постійно затруднені в скавтинґу, а решта працює на добровільній основі.

● **Професор Колумбійського** університету Ричард Р. Б. Павел і проф. Дж. В. Вребнер виїхали до Москви на святкування 200-річчя Московського університету.

● **Джеймс А. Свамлі** заявив на зборах Крайової Ліґи медичних сестер, що в ЗДА 1,200,000 осіб хворіють на туберкульозу. Цього року це число має збільшитися на 80,000, а 150,000 буде низареєстрованих випадків цієї недуги.

● **Син президента** майор Джан Айзенгавер, який працює в Школі армійських командантів і генеральних штабовців в форті Лівенворті, Кензас, буде перенесений в серпні цього року до форту Белвуар, Вірджінія, де працюватиме як інструктор в школі інженерів.

● **Окружний прокуратор** в Бронксі, Н. Й., Андрю С. МекКарті заявив, що 17-річного Френка Сантану, який вбив без найменшої причини 15-річного хлопця Вільяма М. Бланкеншіпа, судитимуть за вбивство першого ступня.

● **Пані Елінор Д. Рузвелт** пропонує такі заходи для відпруження відносин між Ізраїлем і арабськими державами: Створити міжнародну поліцію на кордонах Ізраїлю і ще раз розглянути пропозицію Еріка Джанстона для зменшення непорозуміння між цими противниками. Пані Рузвелт довідалася в Ізраїлі, що ця держава прийняла б 100,000 арабських втікачів, якщо арабські держави приймуть решту втікачів.

В СВІТІ

● **У Кенії** далі ведеться криваву боротьбу з терористичною організацією Мав-Мав. Цими днями убито ще двох членів цієї організації, при чому одному з них закидувано убивство коло ста білих і автохтонів, які з білими співпрацювали.

● **Бао Даі**, „король від забави" (як його називають американські часописи), голова В'єтнаму, що вже рік як перебуває на Рів'єрі у Франції, веде незмінний спосіб життя: купелі в морі, спання після обіду, тенніс, гра в касино, бенкети й гості, наче б на його батьківщині не було громадянської війни і його головство держави не висіло на волоску. Він має 9 авт, палац і маєток не дуже ясного походження.

● **Ген. Нґуєн Ван Гінг** провадив боротьбу за владу з прем'єром Південного В'єтнаму Нґо Дінг Діємом, але, під натиском американців, покинув край і виїхав до Франції. Минулого тижня голова держави Бао Даі, що постійно живе у Франції, вислав його назад до В'єтнаму, сподіваючись, що в міжчасі Нґо Дінг Дієм втратить владу. Тим часом у літаку, з радіовісток, генерал дізнався, що його суперник — прем'єр виграв. Генерал дав розпорядження пілотові завернути назад.

● **У Лондоні** застрайкували водії і кондуктори удержавлених автобусів, протестуючи проти скорочення платних годин праці в літніх місяцях. Представник адміністрації автобусової комунікації заявив, що цього року, наслідком масового закупу приватних авт і інсталяції телевізорів по домах — передбачається далеко слабша фреквенція пасажирів по автобусах.

● **Пальміро Толіятті**, лідер італійських комуністів, під час своєї першотравневої промови з Римі мав сонячний удар і був відвезений до шпиталю.

● **В Тунісії** французький генеральний резидент наказав заарештувати й депортувати до Франції Марселя Рім-Бруно, колишнього генерала французької армії й голову заснованої ним шовіністичної партії французьких поселенців в Тунісії, за терор, стосований членами цієї організації проти реформ, ведених урядом на користь поширеної автономії автохтонних арабів.

● **У порті Любеку** в Німеччині відбуто поминки по 7,000 в'язнях тамошнього концентраційного табору за часів Гітлера: коли зближалися англійці, німці евакували їх трьома кораблями, але англійські літаки, думаючи, що це військо, збомбардували кораблі й затопили всіх в'язнів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАКИНЕНІ ІЛЮЗІЇ

Не зважаючи на весь дотеперішній досвід, який стверджує, що всякі розмови з кремлівськими злочинцями є не тільки зайвою витратою часу, але й виразною пропаґандивною водою на агресивний комуністичний млин, західні великодержави створюють ілюзію, що з тими злочинцями можна і треба говорити. Було б наївністю думати, що ці ілюзії західніх державних мужів випливають з їхнього переконання. Ані президентові Айзенгаверові, ані державному секретареві Доллесові, ані англійським чи французьким державним мужам не можна закидати аж такого невігластва в большевицьких справах, яке виправдувало б їхню віру в можливість договорення з большевиками.

В чому ж тоді справа і чому влаштовується такі зустрічі і розмови з представниками Кремлю проти власного переконання? Єдину відповідь на це може дати здогад, що відповідальні за теперішню західню політику лідери падають жертвою політики чи, радше, політиканства у власних країнах. Справа цілком проста. Кожний демократичний уряд має свою опозицію, яка намагається прийти до влади, переконуючи публіку в нездарності своїх опонентів, які є при владі. На доказ цього видвигається арґументи не тільки внутрішнього, але й закордонно-політичного порядку. Ми були свідками, як у цій країні республіканці „били" демократів, закидаючи їм політику „здержування" і пропонуючи на її місце політику визволення. Але, прийшовши до влади, в практичній політиці вони не далеко відбігли від демократів. В Англії і Франції повторюється те саме. Уряд, як і лідери опозиції, добре знають, що розмови з Кремлем ні до чого не приведуть. Але, знаючи популярність слова „мир" між народами і щоб шахувати уряд, і навпаки — вибивати з рук опозиції арґументи, створюється спільно ілюзію можливостей і потреби розмов з Москвою, хоч в їх вартість ніхто не вірить.

З цього, очевидно, користає Кремль, зловживаючи найкращими інтенціями вільних народів. Спільна вина вільних народів та їх урядів полягає в тому, що на ці зловживання вони дозволяють, ідучи лінією найменшого опору. Така ситуація мусить припинитися, якщо вільний світ не хоче впасти жертвою ілюзій. Бо коли б ці ілюзії не були шкідливі, то вільний світ, зокрема Америка, могли б собі на них дозволити і ними бавитись, маючи ту свідомість, що власна оборонна могутність забезпечує нас супроти справжніх большевицьких цілей. Тим часом, входячи в розмови з Кремлем, вільний світ сам копає під собою яму, бо, з одного боку, зменшує власну відпорність та оборонну мораль свого населення, а з другого — скріплює комуністичних агресорів. На цю тему цікаві й переконливі думки висловлює Дейвид Лоренс, редактор відомого журналу „Ю. С. Ньюз енд Ворлд Ріпорт", у сьогоднішньому виданні цього журналу. Він твердить, що рішальним у тому, чи західні великодержави мають сідати до конференційного стола з Кремлем, повинно бути питання: чи такими конференціями ми маємо скріплювати престиж теперішніх червоних володарів Совєтського Союзу і Китаю в наших власних та в опанованих ними країнах і запевняти їх самих, що ми, не зважаючи на нашу військову могутність, готові робити їм навіть найбільші концесії, щоб тільки оминути війну? Автор приходить до цілком правильного висновку, що це не тільки не відверне війни, але може її ще тільки прискорити, послаблюючи до того ж власну оборонну спроможність.

З таких міркувань випливає цілком логічна рекомендація: опановані комуністичними злочинцями народи так само бажають миру, як і ми. Ми не сміємо закріплювати над ними владу їхніх гнобителів, ведучи з цими гнобителями переговори. Натомість, в інтересі як поневолених народів, так і у власному інтересі, ми повинні відмовитися від будь-яких зв'язків та розмов з кремлівськими бандитами, зменшуючи тим їхню самопевність і збільшуючи визвольні рухи поневолених народів. Лоренс вважає, що „є тільки одна можливість розбиття і розчленування комуністичної імперії: забути всі чотиридержавні конференції і встановити повну карантану на комуністичний режим, що означає також повну ліквідацію комуністичних аґентів і змовників в усіх вільних країнах".

Вся дотеперішня історія і практика Заходу в його політиці відносно большевизму цілком виправдує правильність таких міркувань. До кожної розмови з большевиками треба тільки доплачувати, але нічого з неї не можна скористати. Уряди вільних країн, зокрема нашої, це знають, а усвідомлення загалу в цій справі тільки допоможе розвіяти ті самонакинені ілюзії, які все ще не дозволяють зробити з такої свідомости відповідні практичні висновки.

КОЛЬОРОВИЙ СВІТ НЕ ОДНОСТАЙНИЙ

Негритянський конґресмен з Ню Йорку, Адам С. Павелл, який виїхав був минулого місяця до Бандунґу в Індонезії, як гість-обсерватор, на конференцію 29-ох азійських і африканських держав, заявив відразу, що державний департамент зробив помилку, не виславши тій конференції телеграму з своїм привітом. За голосами американської преси, урядові чинники зігнорували цю заввагу, вважаючи, що неприхильна позиція, зайнята Америкою до цієї конференції від самого початку, як тільки з'явилась її ідея, — була правильна, як до імпрези, задуманої індійським прем'єром Неру у виразних „співіснувальних" цілях з протиамериканським вістрям. Але незабаром великі американські часописи признали слушність репрезентантові негритянського Гарлему, що виступав весь час як всеамериканський патріот з широких державницьких позицій. Загальний первісний підхід до цієї конференції „кольорових" держав і народів (у тому числі й підхід державного департаменту) угрунтований був на засновку, що світ кольорових народів — жовтих, мідяних і чорних — становить більш-менш одностайну політичну цілість. Це переконання засновувалось на факті, що весь цей світ на протязі 35 років, відколи совєтська влада повела пропаґанду на всю земну кулю, стоїть під обстрілом гасел, призначених для розбурхання місцевих націоналізмів проти всіх білих народів (з вийнятком, очевидно, російського!) і що в цьому своєму змаганні комуністична пропаґанда мала і має величезний успіх.

Однак конференція у Бандунґу виявила, що утотожнювати молодий націоналізм чи, вірніше кажучи, відроджений патріотизм кольорових народів з прокомуністичними симпатіями — це поважна помилка. Ці симпатії можуть існувати доти, поки відродження азійсько-африканських народів все ще — у відношенні до деяких з них — не переступило змагань до волі. З хвилиною, коли ці народи осягнули вже свою державність — а осягнула її вже більшість кольорових народів Азії і Африки після другої світової війни — вони думають державницькими категоріями і ставлення їх до комунізму, як чужинецького чинника, активно піддержуваного СССР і комуністичним Китаєм, радикально змінюються. Ба навіть і в тих народів, які ще не мають повної державної волі (напр., західньо-африканські негри, північно-африканські араби чи с х і д н ьо-азійські маляйці), симпатії до комунізму дуже обмежені, бо діють там моменти і релігійного, і господарського і льокального суспільно-традиційного характеру, некорисні для сприймання комуністичної доктрини. Взагалі ж конференція у Бандунґу виявила, як на долоні, велику розбіжність інтересів приявних там 29 держав-народів. Вона поклала край переконанню про одностайність кольорового світу і казала на майбутнє розглядати кожний азійський край-нарід зокрема, з його власними проблемами і аспіраціями.

У Бандунґу виявилась така мозаїка інтересів, що дійсно наче чудом осягнено назверхню згоду прийнятою одностайно компромісовою резолюцією. Як звичайно в таких випадках, кожний уважає, що „його" справа перемогла, і ніхто з тої резолюції не є вдоволений.

Отож з тих 29 держав 13 виявили відразу і одверто своє антикомуністичне обличчя, а насправді таких держав було там куди більше: своє антикомуністичне становище вони заявляли в кулюарах конференції, а не в публічних заявах, з чисто тактичних міркувань, щоб здобути для „своєї" справи комуністичні і „невтральні" голоси. Такі насправді антикомуністичні держави, як Ляос, Камбоджа, Сирія і Єгипет, воліли прилучитись до офіційно-невтрального бльоку, побоюючись розбиття конференції, від якої сподівалися для себе певної користи. І так, напр., Ляос і Камбоджа, опинившись після Женевського договору про Індо-Китай в ролі „зневтралізованих" державок під боком могутнього комуно-китайського сусіда, не могли гороїжитись, а воліли використати нагоду, щоб одержати від Чу Ен-лая заяву про „невтральність" комуністичного кольоса. Сирія не могла виступати в антикомуністичному бльоці, де провідну ролю грали Туреччина, Ірак і Пакістан, з якими вона має тепер напружені відносини через турецько-іракський договір, а Єгипет хотів далі грати ролю лідера арабських держав, що атакують Ізраїль. Арабські держави взагалі виступали разом тільки в тому єдиному пункті — проти Ізраїлю, а в заплату за поміркуване становище Єгипту, Сирії і Йорданії комуністичний Китай із деякими „невтральними" сателітами уможливив прийняття протиізраїльської резолюції. Цікаво, що та ізраїльська проблема була теж єдиною, в якій Неру не погоджувався з Чу Ен-лаєм: перший заявився був по стороні Ізраїлю, останній — по стороні арабів.

Окрему групу держав становили ті, які пов'язані договорами взаємної допомоги та приязни з Заходом і належать або до пакту НАТО, або до Південно-Азійського, Балканського чи Середньо-Азійського бльоків. Постава цих держав — Філіппін, Туреччини, Пакістану, Ірану, Сіяму і Іраку — була така морально сильна, що вони, хоч були у чисельній меншині, мали підтримку більшости приявних і дістали в окремій резолюції апробату на приналежність до реґіональних оборонних союзів, опертих об чартер Об'єднаних Націй. Окрему позицію займала Японія, виразно антикомуністична країна, пов'язана тісними взаєминами з ЗДА. Саме тепер, напередодні переговорів з СССР, від яких Японія сподівається дістати назад бодай частину загарбаних її земель і деяких інших концесій (вступ до Об'єднаних Націй, з а б л ь о кований совєтським „вето"), вона не хотіла виразно анґажуватись протикомуністичними заявами. Зате, напр., Цейльон, що не належить до ніякого військово-політичного союзу з Заходом, став несподівано одним із головних прокураторів проти совєтського і взагалі комуністичного колоніялізму. Пакістан, відомий із свого проамериканського становища, був другою державою у малому гурті 5-ох держав Кольомбо-пакту, який підкреслив виразну окремішність від становища Індії, а дві останні держави цього бльоку, Бурма й Індонезія, намагались точно триматися невтральної лінії.

В тій сатуації, коли очевидною стала поразка цілої концепції Неру, щоб не втягати конференції в ідеологічні спори, а головний натиск покласти на спільні економічні й культурні інтереси, Чу Ен-лай вибрав наймудрішу тактику: надягнути примирливу маску „співіснувальника", щоб приявні делеґати подумали: „не такий чорт страшний, як його малюють".

НОВІ ЕКСПЕРИМЕНТИ ХРУЩОВА

Ілюстрація, яка появилася недавно в одному совєтському журналі, характеризує нову фазу спроб залюднити цілини далеких окраїн „совєтської родіни": Велика колона вантажних авт спинилася на „нових землях". З авт виходять червоноармійці. Це — демобілізовані вояки. „Урра, урра, наших буде більше!" — такий напис бачимо під ілюстрацією.

За офіціяльною совєтською статистикою з 1954 р., поселено на цілинах Казахстану та в заалтайських просторах чверть мільйона молодих колгоспників. З кінцем минулого року почало туди прибувати чимраз більше демобілізованих червоноармійців. Прибувають цілими сотнями та куренями. Їх включають в колгоспи, і вони вносять туди строгу дисципліну і військовий режим. В колгоспне життя і в офіціяльні колгоспні звіти, що їх можна читати в совєтській пресі, ввійшла впарі з цим і касарняна термінологія та фельдфебелівський тон.

Коли заглянемо в історію Московщини, то таке масове поселювання вояцтва не є нічим новим. В 19-му столітті, з наказу міністра війни Аракчеєва, творено з військових частин цілі села і приділювано їм землю, на якій вони мусіли працювати. В роках 1820-1830 майже третина російської армії будувала царський „військовий соціялізм". Сто літ пізніше впав на цю саму думку Троцький, який хотів був у цей спосіб рятувати „родіну" від голоду, але натрапив на гострий спротив. А вже в 30-их роках на Далекому Сході переводив військову колонізацію маршал Блюхер. Згадані факти є доказом того, що Совєти зрозуміли додатні сторони такого поселення і застосовують у практиці те, що робили колись царські сатрапи. Військове поселення є конечним ще й тому, що поселювання на цілинах молодих фахових робітників (трактористів, механіків, будівельників і т. п.) зменшує силу продукції підприємств всередині Союзу. Крім того, кремлівські бонзи ствердили (це пробивається і зі сторінок совєтської преси), що навіть барабанна пропаґанда, радіо, фільм та література, не побільшують числа охочих їхати на нову „родіну" і не викликають ніякого „ентузіязму". А військове поселення дає Совєтам в руки готову робочу силу по своїй потребі. Про те, що паном життя і смерти цих новопереселених є ніхто інший як МГБ — свідчить не тільки дотеперішня практика, але й промова наслідника Берії — Круглова на конференції в Алма Ата.

Заселювання „цілинних земель" демобілізованими вояками є питанням не тільки господарського характеру. Це спричинене не тільки браком хліба, як твердить Хрущов та його наганячі. Це куди важливіша проблема, яка не від сьогодні зганяє сон з очей кремлівських володарів. А саме, величезні азійські простори совєтської „родіни", мусять — з погляду совєтської політики — бути якнайскоріше заселені, щоб не кололи вони надто в очі китайського сусіда. Бо жовто-червоний кольос, який є куди більше жовтий як червоний, може стати найбільшою загрозою для Совєтів.

При цьому належить собі усвідомити, що сьогоднішній Китай більший та сильніший, ніж колинебудь за останніх сто років своєї історії. Всі договори, якими ще дореволюційний Китай [illegible]вував був свої поцстані різним европейським державам, сьогодні (за вийнятком Гонконгу) не існують. Манджурія, Тибет та всі добутки Японії за останніх 30 років — це все належить знову Китаєві. Совєти мусіли записати в рахунок своєї політики на Далекому Сході один великий мінус.

Політика Москви мала за останніх сто років дві головні цілі. Перша — здобуття Константинополя, а друга — поширення доступу до Тихого океану. І саме при реалізуванні цієї другої цілі зазнали Совєти ганебної поразки внаслідок рішучої та неуступливої постави червоного Китаю. Цієї поразки не заглушить ніяка пропаганда про совєтсько-китайську приязнь. І тому не буде далеким від дійсности допущення, що совєтську нову „родіну" чекає така сама доля, яка зустріла „всходнє креси" та їх „мазурів".

Нестор

В. Оренчук

РОЗПАЛЕНІ ПРИСТРАСТІ

На марґінесі двох шевченківських урочистостей в Шикаґо

Вартість і активність кожної громади розцінюємо залежно від її вкладу в національний розвиток і розбудову громадського життя. Реакція на всі прояви життя нації, чи це маніфестація в хвилинах радости і піднесення, чи протест в момент пригноблення і смутку, — є дзеркалом і зовнішнім обличчям даної громади. Якщо вона базується на всенаціональних інтересах, бачимо в ній одноцілий, твердий фронт усіх громадян, основуючий, цементуючий вузол, що надає їм однородности. Якщо в гру входять міжпартійні розгри, або особисті амбіції одиниць чи угруповань, це атомізує громадську чинність, спричиняє роз'єднання, а у висліді розпалює пристрасті широкого загалу громадян. Кожний громадянин, неначе барометр на погоду, реаґує на всі потягнення свого проводу, і своєю поведінкою або схвалює, або протестує проти рішень того проводу.

Таке віддзеркалення поведінки широкого загалу ми могли спостерігати на терені Шикаґо з нагоди відбуття Шевченківських роковин дня 23 квітня ц. р. Перший раз в історії нашої громади дві центральні громадські установи влаштували два концерти для вшанування нашого Пророка, в той самий день, у тій самій годині, лише в інших залях. Передсвяточні підготови випередили численні заяви, спростування і вияснення обох центральних організацій. Місце концерту дало притоку представникам обох наших Церков зайняти своє становище до цих урочистостей, і не одно терпке слово впало на адресу членів-визнавців обох віроісповідань, і у висліді поділило громадянство на два табори. Пересічний громадянин мав враження, що католики і православні на свій лад вшановують пам'ять нашого Пророка, втаємничені шептали про партійну розгру і ненависть, а непоінформовані твердили, що причиною двоподілу була заля. Більша частина громадянства взагалі не взяла участи в урочистості, щоб у цей спосіб уздоровити відносини і дати науку на майбутнє.

Не входжу в аналізу вини і причин спорів між двома нашими громадськими організаціями, однак стверджую факт, що один з контраґентів (не знаю котрий) не керувався всенаціональним принципом у підготові свята, не мав вирозуміння й доброї волі, а самим святкуванням хотів побільшити громадський і моральний престиж своєї організації. Отже вузькі, плиткі організаційні амбіції завдали моральної шкоди нашій громаді, розділили громадянство на два табори і розпалили пристрасті активу. Не маю сумніву, що мої твердження цілком слушні, бо при відсутності згаданих вище неґативних критеріїв, тим самим обом центральним організаціям вдалося знайти спільну мову і влаштувати спільні Листопадові Роковини, спільне Свято Соборности і спільні маніфестаційні протести, спрямовані на оборону державницьких змагань нашого народу. Чому ж саме тепер особа Пророка дала причину до поглиблювання прірви між обома нашими Церквами, до роз'єднування нашого громадянства, паралічу активности і нехіті до громадської роботи?

Нема сумніву, що існування двох чолових організацій з подібними цілями праці і з однаковом засягом діяльности на відтинках громадського життя створює неґативні конкуренційні змагання, неперебірливі засоби у застосуванні здійснення плянів, хаотичність і несолідність в підготові, а що найгірше — дублювання всякого роду імпрез при виказуванні конта активности, і в результаті є це шкідливе явище, бо ділить громадянство на два табори. Цей організаційний дуалізм є похідною і вислідною всього нашого політичного життя. Одні товариства з певним світоглядовим наставленням зосереджують своє життя біля одної централі, інші тяжать до другої, базуючись на схожості і близькості політичних інтересів. Цього двоподілу на громадському відтинку можна було б уникнути, застосовуючи далекойдучу толеранцію, глибоке обопільне зрозуміння нашого положення, а що найважніше не видвигати віровизнаневих і політичних моментів при вирішуванні суто громадських справ. Якщо вже само життя видвигнуло цей дуалізм, то при застосуванні повищих метод можливе співіснування, але не на довшу мету. Часами люди роз'єднуються, щоб, пізнавши наслідки роз'єднання і деструкції, раз на завжди об'єднатися і в ім'я одної мети діяти. Тому наш провідний актив обох центральних установ при своїй мудрості знайде такі спільні методи співдії, оперті на глибоких принципах громадської моралі і на беззастережності інтересів громади, щоб в майбутньому наша громада втішалася одним репрезентативним тілом і була гідним прикладом для інших.

Чи ж не маємо ми величних ідеалів, довкола яких об'єднувалися? Чи можемо осягати високі цілі, прямуючи розбитим фронтом? Чи наша політична недоля сприяє гуртківству? Тому хай останні Шевченківські роковини будуть наукою для нашого проводу, а для нас, громадян, основою позитивної праці для об'єднаної громади.

„ВАЛЬКА", АБО ЛЮДИ ПОЗА ЧАСОМ"

Проблему післявоєнних втікачів з країн Середньо-Східньої Европи, що прибувають до Західньої Німеччини, розглядає п. Чеслав Мілош в своїй цікавій статті, вміщеній у польському журналі „Культура" (Париж, ч. 4, 1955 р.).

З цієї статті довідуємось, що одним з таборів, де зосереджуються післявоєнні втікачі, є табір „Валька", що лежить за кільканадцять кілометрів від Нюрнберґу. „Увесь цей обшир сумної, брудної оселі має щось ніби вулиці, пару крамничок і кантин, де вечорами мешканці заливають хробака дешевим смердючим вином. Виснажені діти снуються у старших попід ногами. Ось жінка пхає дитячий візок, до неї підходить друга, розмовляють по-українськи. Тут же чути мову польську, чеську, сербо-хорватську" ... Зрештою, образ ДіПі-табору загальновідомий. До нього ще треба додати кілька дерев'яних каплиць в „бараковому стилі" різних віровизнань і кілька бюр таких інституцій, як International Rescue Committee, YMCA, National Catholic Welfare Committee. Їх діяльність обмежується, однак, до писання подань чи роздавання пачок своїм підопічним.

Мешканці бараків у „Вальці" — це ті, що чекають. Щоправда, багато з них вже не чекають: „залізний капітал" становить фантастичну збиранину людей, позбавлених будь-яких шансів. До таких належать: араби, які билися по стороні німців; угорські есеси; втікачі з французького Чужинецького Леґіону. Збіґці з Середньо-Східньої Европи чекають. Їхню долю рішає німецька комісія, яка урядує в тій самій „Вальці" — орган, вирок якого зобов'язує на терені Німецької Федеральної Республіки.

Про що йде? Про папірець, який для мешканців „Вальки" є недосяжним щастям. Про політичний статус втікача. Означає він право мати особистий документ, а це значить право вільно порушуватись і шукати працю. В інших країнах такий статус признається майже автоматично, на підставі кількох засад здорового глузду. Але німці — народ педантичний. Оскільки Німецька Федеральна Республіка підписала Женевську Конвенцію з 25 лип-

(Закінчення на стор. 5-ій)

Михайло Островерха

НА КРУТОМУ ЗВОРОТІ

З пожовклих сторінок

1939—1940

19

Духовий блахман

Усі редакції „вчорашні" і друкарні — мовчать. У „Ділі" виходить большевицька „Вільна Україна", щоденник для Галичини і Волині, і „Красная Звезда" для армії. У „Новому Часі" виходить „Червона Україна", щоденник, також для Галичини і Волині. Польські часописи ще не виходять. Декілька днів пізніше редакція „Вільної України" перенеслась до колишньої жидівської газети „Хвіля". „Червона Україна" перестала виходити, а зачав виходити в „Новому Вєку" „Червони Штандар" для поляків. У редакційному складі „Вільної України" — самі червоноармійці, а з галичан лише М. Рудницький, Козланюк, Пелехатий і Галан — усі вони сидять в окремій кімнаті. Кожного ранку перед редакцією „Вільної України", Ринок ч. 10, стоїть декілька десятків людей, що ждуть на випуск газети, яку роздають задармо. Цей часопис із розмахом „разделиваєт" усю націоналістичну „сволоч" і подає прізвища тих, хто плюгавив сталінську доктрину.

Вересня 28 о год. 5-ій пополудні зійшлось нас либонь із десять членів ТОПІЖ'у в одній з кімнат „Просвіти" на ліквідаційні збори нашого товариства. Між іншими, були: Роман Купчинський — голова, Уляна Старосольська, Ліда Бурачинська, Василь Софронів-Левицький, Федір Дудко, Василь Сімович, Юра Шкрумеляк, Роман Сливка, Михайло Матчак і я. Ми, підписавши список приявних на цих зборах членів, зліквідувались. Рівночасно, тут же, в другій сусідній кімнаті Василь Сімович — сміючись у свою симпатичну борідку — поправляв вірша Юрові Шкрумелякові, якого вшкварив він, Юра, до часопису „Вільна Україна", і в якому висловляв радісне і соняшне життя у „країні рад" під рукою „рідного" Сталіна. Либонь, був це перший вірш із творчости свіжої, що його написав галицький поет у перших днях „визволення"!

І в той час, коли одні наші діячі-письменники починали ламатися, інші почали втікати на Захід. Не можна сказати того, що всі ті, що лишались під Совєтами, були шуї та сволоч — ніколи того не можна сказати! Переважно втікала молодь і старші, а то й старі з родинами. Але лишалися і люди чисті, які знали, чого їм сподіватися від Москви, а не мали моральної — більше ніж фізичної — сили, щоб утекти. Такий сенатор до польського сенату Остап Луцький, поет, культурний, політичний, суспільний і кооперативний діяч, людина великого духа і енергії — він пустився втікати зі Львова на Захід, коли большевики були вже у Львові, але такий був безнадійно душевно зломаний, що не мав і фізичної сили далі втікати. І вернувся до Львова . . .

Та й на Захід не втікали всі чесні та чисті серцем і душею: втікали й усякі спекулянти, які рятували найцінніший скарб — свою шкуру й калитку.

Зробили й усі наші політики промах. Треба було їм — зокрема УНДО — заздалегідь усе пронюхати й тікати на Захід, але на той Захід глибокий, альянтський назвім його, і вже послідовно вести свою політику. Але, щиро сказавши, і їх хотілось уже в ті дні осени 1939 року виправдати: чи могли вони знати більше, як польські міністерства, про світові події?

Ранком, 29 вересня, у п'ятницю, в домівці НТШ зійшлись члени АНУМ на доповідь Олександра Корнійчука. Усіх нас було до 15 осіб. Пригадую собі, між іншими, були: Михайло Осінчук, Володимир Ласовський, Едвард Козак, Сергій Литвиненко, Микола Голубець, Антін Павлось, Сельський і я.

На чоловому місці довгого стола розсівся широко і певно товариш академік, а довкола стола якось зв'язано, несміливо засіли мистці. Я сів навпроти Ол. Корнійчука. Доповідь про мистецький рух і про організацію мистців в Україні почалась. Сам Ол. Корнійчук — молодий, років під 34, чорнявий, середнього росту, з пристрасними губами, на виду здоровий, гладкий і кремезний: так і видно, що голоду не зазнає і належить до нової аристократії-п'явок трудящого народу. Говорив нудно і повторявся. У доповіді вичувалась ота східня, разхлябана балакучість. Освітою робить враження — просвітянина, типа дрібноміщанського, сноба. Правдивий „товариш академик", бо, придивившись йому, важко було б йому в Европі досягнути цього титулу „академік", „екселенція". Я шепнув до свого сусіда, щоб, після доповіді, запитав дещо про М. Бойчука та й про інших.

— Товаришу академік! А що там пороблюють тепер такі мистці, як Михайло Бойчук, І. Падалка та інші? Будь ласка, розкажіть нам! . .

— Знаєте, товариші, — єтав Ол. Корнійчук м'ятися, правда, не довго, — деякі мистці України дали себе втягнути в контрреволюцію. І так, Падалка злигався з А. Хвилею, який, у свою чергу, злигався з шкідливими Радянському Союзові елементами. Хвиля ж був це німецький барон, який добре навчився української мови, так, що багато публікацій випустив в українській мові. Його й розстріляно. А Падалка на Соловках, Бойчук же десь на півночі Союзу.

„Товариш академік" скінчив, про дальші вияснення ніхто більше не питався, усі приявні крадьки поглянули одне на одного. Мовляв: неподані перспективи!

У своїй доповіді О. Корнійчук сказав, що всі мистці Західньої України, поляки й жиди також, мають зареєструватись в українській організації мистців, яка вже є не АНУМ, а Профспілка Мистців Західньої України. На це хтось із приявних звернув увагу:

— Це, товаришу академік, неможливо перевести в діло, бо нас, українських мистців, є замало, і ми ж самі були зареєстровані в загальній організації польських мистців, де творили меншину.

— Ну, знаєте! — здивувався О. Корнійчук. — Хай поляки і євреї у вас реєструються, бо ж ви — господарі землі! Бачу, що всі ви залякані, не маєте відваги й подумати про те, що ви самі станете осередком мистецького життя . . .

Була це сміла, хоч дуже з совєтською пропаґандивною програмою логічна відповідь. Правда, нам тоді здавалось це підступом, як не провокацією. Нам, приявним, було ясно: кожен із нас психологічно вичував, що й далі не є господарем на своїй землі, хоч влада прийшла ніби . . . українська. Тому ніхто й не важився братися за керму життя.

Коло 6-ої години пополудні того ж 29 вересня пішов я до хати моїх приятелів. Настрій у хаті був важкий. Довідуюсь, що брата пані Б. покликали до НКВД: ждуть його повороту. Ждемо. Мовчки, похнуро ждемо. Він незабаром прийшов. Скинув плащ, капелюх. Сів у фотель.

— Ну? . . — спитався мій приятель, а те „ну" глухо відбилось у наших ушах.

Зразок почесної грамоти, встановлений для Лицарів Ордену „Залізного Хреста", що його створено з наказу Головного Отамана Симона Петлюри виключно для учасників Першого Зимового Походу.

ВІД ОРДЕНСЬКОЇ РАДИ ОРДЕНУ ЗАЛІЗНОГО ХРЕСТА АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

35 літ тому, року 1920-го дня 6-го, місяця травня, Армія Української Народної Республіки в складі дивізій: Волинської, на чолі з командиром генерал-поручником Олександром Загродським; Київської, на чолі з генерал-хорунжим Юрком Тютюнником та Запорізької, на чолі з генерал-полковником Михайлом Омельяновичем-Павленком (він же командант Армії УНР в Зимовому поході) — закінчила свій славетний, історичний похід у запілля ворога, заманіфестувавши непохитний чин боротьби українського народу за власне, незалежне, суверенне державне життя.

Підтримана українським населенням і численними повстанчими загонами, що боролися з окупантами України — арміями російськими, білою і червоною, — Армія Української Народної Республіки виконала побідоносно боєвий наказ, даний Головним Отаманом Симоном Петлюрою дня 5-го, місяця грудня року 1919-го, пробувши в ворожому запіллі на протязі п'яти місяців.

Зруйнувавши запілля армій ворогів України, перебуваючи в безперестанних сутичках і боях з ворожими військовими частинами, прорвавши у запеклих боях совєтський фронт 6-го травня 1920 року, Армія Української Народної Республіки з'єдналася з тими українськими частинами, що їх було сформовано в районі Могилева Подільського, та відразу зайняла відтинок нового боєвого фронту в боротьбі з совєтами.

Президент Української Народної Республіки, д-р Степан Витвицький, в своєму зверненні до старшин і вояків Армії Української Народної Республіки з нагоди 35-ліття Першого Зимового Походу, оцінюючи славетний чин, „коли вояцтво українське, в тяжких, трагічних обставинах, не заломалося, не занепало духом, але навпаки, виявило високий патріотизм і глибоку відданість Великій Ідеї національного визволення", закінчив своє звернення такими словами:

„Нехай же цей Великий чин нашого Вояцтва буде прикладом тепер і в майбутньому для нашого юного покоління і нехай присвічує всьому народові Українському в його змаганнях за повне визволення нашої Батьківщини-України".

Орденська Рада Ордену Залізного Хреста у складі:

Голова: генерал-поручник О. Загродський. Заступники: ген.-хор. О. Вишнівський, ген.-хор. М. Крат, ген.-хор. К. Смовський, полковник А. Голуб, полковник Степан Самійленко, майор Григорій Маслівець. Члени Ради: майори: Василь Біловщук і Василь Шульга, сотники: Василь Падалка, Дмитро Поторока, Сергій Захвалинський, Сергій Мартинюк, Іван Дроботун і Петро Певний, поручники: Борис Єфремів, Петро Олексієнко, Федір Винник і Василь Бибик, підпоручники: Валентин Сімянців, Авксентій Дорошенко і Артем Зубенко, — в цей день спомину несмертельного героїчного та історичного чину Армії УНР засилає всім побратимам, лицарям Ордену Залізного Хреста, учасникам Зимового Походу і всім братам-воякам-українцям свій братерський привіт.

Слава Україні, Слава лицарям Зимового Походу і всім борцям за волю України!

Голова Орденської Ради:

Генерал - поручник **Олександер Загродський;**

Секретар підпоручник **Артем Зубенко.**

Юрій Старосольський

СТРІЛЕЦЬ НА ВАРТІ

(Привіт-спомин на Зустрічі УСС-ів з пластунами куреня „Лісових Чортів" при святочній ватрі в Черчі в ЗДА в дні 28 серпня 1954)

Вельмишановні Панове, Дорогі УСС-и!

Даруйте, що мій привіт не буде ще одним прославленням стрілецької ідеї й чину, якби це слід у Вашу велику річницю. Даруйте, що, вітаючи Вас сьогодні, не можу не бути суб'єктивним: такі близькі мені особисто УСС-и і таким Вони для мене яркими споминами хлоп'ячих літ, що мені трудно ще й сьогодні говорити до Вас і про Вас з історичної перспективи. А втім, здається мені, що те, чим залишився мені спомин про УСС-ів, має й багато символіки...

Було літо 1917 року, коли кадра УСС стояла в Пісочній, а вишкіл містився в бараках біля Розвадова. Те літо провели ми — з родиною — в селі Дроговижі недалеко стрілецького вишколу, в якому мій батько був адьютантом. І було те літо найкращим літом у моєму юнацькому житті. Бо тоді я зустрів зблизька і безпосередньо Українських Січових Стрільців. Чи ж могло бути більше щастя для молодого хлопця як зустріти віч-на-віч своє рідне військо, яке досі жило тільки в історії і мрії? Чи треба казати Вам, що для мене — 10-літнього тоді хлопця — УС-С-и стали змістом і символом усієї буйної хлоп'ячої фантазії, усіх дитячих ще поривів, усього того, що з книжки знав я про Батьківщину і про що навчили мене мріяти мої батьки?

Тут були вони живі — полковники й отамани, старшини і стрільці, і ще між ними мій батько, їх товариш і друг. В моїй фантазії це були відроджені князі наші, дружинники, гетьмани, запорізькі лицарі... У снах я бачив їх у шоломах, червоних жупанах, вперемішку із сірими одностроями; бачив прапори, бунчуки, булави... і Славу.

Разом з молодшим братом ми обсервували і потім відтворювали собі стрілецькі вишкільні вправи, маршували за стрілецькими рядами, бігли за їх музикою-„бандою" і з-за плота оглядали ранні звіти. І було це все для нас неначе читання чудової книжки. Але рівночасно, чомусь було воно неначе на границі реальности й фантазії.

А справжньою стрілецькою дійсністю, життям, змістом і неначе сенсом став для нас простий стрілець: стрілець, що стояв на варті.

Чи пам'ятаєте цю будку, розмальовану в сині й жовті пруги, що стояла на роздоріжжі шляхів на Миколаїв і Дроговиже? Чи пам'ятаєте стрільця, що стояв там — з крісом і багнетом — на варті?

Це він був нашим героєм, реальним представником Українського Січового Стрілецтва, втіленням й уосібленням стрілецької ідеї і дії.

Стрілець на варті... Він сторожив нам нашу Україну, не ту, що в леґендах, а ту, що жила в наших снах і мріях і яка вже — це відчували ми нашими малими серцями — починала ставати реальною дійсністю. Його служба була нам важливіша за все інше і в ньому ми бачили себе — „коли виростем".

Майже день-у-день ми бігали на роздоріжжя, де стояв наш стрілець на варті: нам неначе хотілося впевнитися завжди наново, що все в порядку, і ми заспокоєні верталися житами домів. Але інколи траплялось, що стрільця не було на варті. Я й досі не знаю чому. Але добре пам'ятаю, як непокоїлися наші серця і якісь тривожні думки не давали нам спати, аж доки знову не побачили ми стрільця на варті.

Скінчилося золоте літо: кликав нас Львів і шкільний будень. Розпрощалися ми з УСС-ами і востаннє відвідали стрільця на варті. Мовчки просили ми його, щоб ніколи не покидав стійки.

Потім прийшов Листопад і покотилась живо історія аж розвіялась нам наша мрія золота. Відплакали наші матері коротку волю і почалось нове життя, життя тих, що на той раз програли. Ми, що вже з хлопців юнаками ставали, знали це, розуміли і бачили; але мені якось неначе недійсна була ця свідомість. І знову, я пам'ятаю...

Минув рік і другий і я мандрував з пластунами Дністровими берегами. І по дорозі нам було біля того роздоріжжя на Миколаїв і Дроговиже. Не було там синьо-жовтої будки і не було стрільця на варті. І те, що вже давно було дійсне, щойно тоді вдарило мене новою силою жахливого усвідомлення: не було вже вартівника і не було вже тієї України, якої він беріг.

Але коли я знову зустрічав Вас, УСС-ів — вже не в однострої — як ось стрічаю тепер, то я наново бачив, як і бачу тепер, і свого стрільця на варті. І цю віковічну ідею, якої він сторожив.

Так, як сторожив її колись княжий дружинник і козак-запорожець і пізніше український повстанець: вічний український воїн на варті...

Ів. Розгін

ДЕЯКІ ЕПІЗОДИ БОРОТЬБИ З БОЛЬШЕВИКАМИ НА ПОДІЛЛІ

Дещо про загальну ситуацію.

Умови для стихійного і організованого спротиву московським окупантам на Поділлі в роках після 1920-го були своєрідні. Їх можна назвати сприятливими тому, що уряд і військо УНР найдовше перебували на території Поділля, тут найдовше діяла українська цивільна адміністрація і органи самоуправління, а після відходу Армії і Уряду УНР за Збруч, багато різних функціонерів уряду, політичних організацій, або звичайних рядових учасників в и з в о л ь н и х змагань залишилися „на рідному ґрунті", воліючи вмирати на рідній землі, аніж поневірятися на чужині.

Також українські політичні партії залишили на території Поділля певну кількість своїх людей для підпільної праці на Поділлі і для просування згодом на інші терени України.

Несприятливі умови для організації спротиву були такі: Поперше окупація Поділля чи Проскурівщини, про яку йде мова — була завершаючою, а большевицька армія зупинялася і осідала на теренах перед Збручем, а подруге, окупаційна влада приходила уже із готовими формами цивільної адміністрації, що формувалися в Вінниці, як губерніяльному центрі, для прикордонних районів. Тому, майже з перших хвилин окупації, не лише військова, а й цивільна влада вступали в свої права і діяли згідно з виробленими і випробуваними до того методами. Звичайно, в першу чергу, винищували активних учасників українського політичного і культурного процесу. Якщо до того додати, що червона армія і адміністрація складалися з чужинців, то стане зрозуміло, чому так жорстоко розправилися окупанти з місцевим населенням Проскурівщини, негайно, як тільки вступили на територію повіту. Лише згодом прибули деякі українці з так званим „Галревкомом", і позаймали різні становища (звичайно, другорядні) у Виконавчому Комітеті, тим трохи зм'якшили режим і надали владі до певної міри „українського характеру". Але це сталося після першої хвилі найжорстокішого терору.

Ще перед тим, як говорити про форми спротиву окупаційній владі, треба дещо з'ясувати про початок революції 1917 року. Як відомо, Проскурівщина була найменш національно-освідомлена. В цілому повіті, в самому місті і на периферії, було всього кілька національно - свідомих українців. Кілька учителів, що жили напівлеґально, два чи три священики, кілька урядовців місцевого земства і один медичний лікар. Не називаю їх прізвищ, бо може дехто з них ще живе. Під час першої світової війни, в Проскурові опинилося кілька галичан, що були адміністративно вивезені з окупованої Галичини і знаходилися „під наглядом поліції". Серед них п. Василь Мудрий, який перед другою світовою війною був віце - маршалом польського сойму, а на еміґрації головою Центрального Представництва Української Еміґрації в Німеччині. Отож, бувши висланий з Галичини до Проскурова, він спочатку працював інструктором освіти повітового земства, а після революції був призначений керівником відділу Народної освіти, а за Директорії УНР повітовим комісаром освіти. Отож, В. Мудрий, разом з Тарановичем, Верхолою і ще кількома свідомими українцями — очолили український визвольний рух на Проскурівщині. Особливо треба відзначити ролю В. Мудрого, бо він надав нашому рухові певних організаційних форм, пов'язав його, з одного боку, з Києвом, з Центральною Радою і політичними партіями, що на той час діяли, а з другого — із Львовом, в першу чергу з українськими видавництвами і культурними осередками. Була організована „Просвіта", відділи політичних партій, низка курсів українознавства (двомісячні курси для вчителів, короткотермінові для залізничників, для урядовців „військового начальника", для службовців місцевих органів самоврядування тощо. Вони розпочали інтенсивну працю над українізацією установ, шкіл, відкрили українську книгарню. Але не це для нас важливе, бо, очевидно, така праця провадилась по всіх більших і менших містах України. Важливіше, що був організований спротив протиукраїнському рухові, що його провадили росіяни всіх кольорів як місцеві, так і військові з царської армії, яка стояла фронтом на цілій Проскурівщині. В армії зав'язався і большевицький рух, що згодом перекинувся, або, точніше кажучи, охопив також і деякі чужонаціональні елементи міста Проскурова. Така ситуація не лише сприяла національному освідомленню українського населення, а й згуртувала всіх нас, як передову верству, в діючих культурних, громадських і політичних організаціях. Не подаємо докладно про всі перипетії того славного минулого, бо не є то нашою темою, скажемо коротко, що за короткий період ми навіть в таких несприятливих умовинах опанували все життя повіту, на чолі і міської і повітової народних управ стояли вже наші люди, так само всі нижчі інстанції (міліція, кооперація, новостворені профспілки) вже були опановані нами. За гетьманського режиму в повіті витворилася ситуація, яка не тільки не ослабила, а ще й підсилила консолідацію активних українських сил. Повітовим старостою став місцевий російський діяч Столяров, „малорос". Його урядування позначилося страшними каральними експедиціями на селах і екзекуціями над селянами, а головне — неприхованою русифікацією чи деукраїнізацію установ і навіть шкіл. При всіх леґальнодіючих українських організаціях і установах якось стихійно створилися нелеґальні групи, що час від часу обмірковували становище і превентивні заходи. Згодом був створений повітовий відділ Українського Національного Союзу, що його очолив В. Мудрий, який знав до найдрібніших нюансів життя повіту, а головне людей і організації. Від того часу треба датувати початок „нелеґального спротиву" українського населення окупантам.

(Продовження буде).

ОСЯГ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВЦЯ

Едмонтон (П. Б.) — В березні ц. р. здобув степень д-ра медицини д-р Андрій Пшивий, що по закінченні другої світової війни опинився на терені Австрії і записався на філософічний виділ університету в Ґрацу. По складенні приписаних іспитів і написанні дисертації отримав він акад. ступінь д-ра філософії. Крім цього д-р Пшивий був записався ще на медицину в тому ж університеті і почав складати іспити. Треба згадати, що він ці іспити здавав з відзначенням. Д-р Андрій Пшивий є абсольвентом Української Богословської Академії у Львові. Під час перебування в Ґрацу брав активну участь в студентському і громадському житті, очолюючи студентські і громадські організації.

КНИЖКА Й ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ.

Анатоль Радванський

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ В ШВАЙЦАРІЇ

(Спогад)

Концертове турне українського хору „Ватра" по Швайцарії, це окрема подія в нашому мистецькому житті на еміґрації, яку варто зафіксувати як знаменний факт корисної пропаґанди нашої народної музики та доброго українського імени в тій культурній країні, що її не оминають найкращі мистецькі імпрези світу. Кому лише довелося бути в Швайцарії, той ніколи не забуде цього чарівного закутка середущої Европи, куди напливають рік-річно тисячі туристів з цілого світу, подивляти цю чудову країну гір, лісів, озер та знаменитих годинників. Будучи в Реґенсбурзі в таборі, мені пощастило дістати запрошення на гостинні виступи у Швайцарії від управи хору „Ватра", що находився тоді в Австрії в місті Бреґенц. Цю приваблину пропозицію я безумовно прийняв дуже радо, тим більше, що і гонорар за виступи був теж відповідний.

Хор „Ватра" до того часу вже багато разів виступав у Швайцарії, здобуваючи великий успіх та дуже прихильну фахову критику, як також багато прихильників та ентузіястів серед швайцарської суспільности. Хором диригував тоді відомий диригент львівської опери, талановитий Лев Туркевич. Голосовий матеріял у цьому хорі був першорядний, кількістю біля сорока співаків. Хор був відомий із своїх виступів по цілій Австрії, перед представництвами французьких властей, а також і по Німеччині, скрізь маючи високу оцінку і признання серед своєї і чужої публіки. Одначе в тому часі, тобто 1949 р. на весні, хор був дещо послаблений внаслідок виїзду за океан декількох співаків-солістів, як також самого диригента Туркевича. Здавалося, що вже успіхи славного хозу закінчені. Однак, зразкова дисципліна і зіспіваність хористів та великий вклад праці видатного диригента були аж надто очевидні, тому лише не багато була надщерблена мистецька форма хору. Туркевича заступає Орест Садовський і хор продовжує свою працю. Саме в той час хор „Ватра" дістає запрошення на ряд концертів у Швайцарії в окрузі Цюріху і Санта Ґаллєну. Головою управи хору був тоді мґр. В. Баран, секретарем Василь Надраґа. Обміркувавши справу, управа дає згоду на турне. Спонзором концертів було концертове бюро д-р Йоахіма Висса в Цюріху. Адміністрацію з рамени цього бюра виконували два сердечні приятелі-ентузіясти нашого хору, пастори церкви методистів: Йозеф Амманн з Цюріху й Люіс Шраєр з Райнеку. Вони їздили з нами і зовсім безінтересовно виконували обов'язки менаджерів. А що найважніше, що видатки зв'язані з концертом, робили просто мінімальні. Бо концерти відбувалися в церквах без оплати за приміщення і вступ за добровільними датками, отже, без податків. Ця метода була придумана нашими пасторами і виказалася дуже практичною, бо концерти мали більшу фреквенцію і більший дохід, як це було раніше, коли продавалися квитки. Великодушні швайцарці, захоплені нашим концертом, давали дуже часто кількакратно більше, як це мав би коштувати квиток.

Концерт завжди відкривав наш головний менаджер пастор Шраєр. Він знайомив нас з авдиторією і розказував, в яких умовинах ми зуміли створити таку цікаву імпрезу, даючи нагоду послухати швайцарцям нашу таку гарну українську пісню. Не бракувало також і веселих моментів, коли він далі говорив уже швайцарським діялектом: „Ми оголоси, що айнтріт іст фрай, абер австріт іст ніхт фрай", закликаючи приявних бути щедрими. З черги вітав нас дуже тепло місцевий пастор, а згодом голова хору, Володимир Баран, поправною німецькою мовою, виголошував короткий, але дуже змістовний реферат про Україну. Він у цікавій і ядерній формі змалював поневолення нашого народу окупантами, його революційну боротьбу, його культурний і національний розвиток в тяжких умовинах недолі. Реферат цей робив помітне враження на авдиторію. Після цього відбувався концерт, завжди з великим успіхом, дармащо без оплесків, бо в церкві, однак слухачі сиділи як заворожені. Після концерту довго ще не розходились. Підходили цікаві, розпитували, хто ми по професії, як живемо. Наступного дня прислали подарунки, різні продукти, а навіть гарний матеріял на убрання.

Швайцарці тих околиць — це переважно визнавці церкви методистів, виїнятково богомільні, абсолютні абстиненти. Вони привітливі й гостинні, з добрячим серцем. В деяких місцевостях запрошують нас до своїх привітливих мешкань. Їх міста й села — це наче коробки, гарно вирізьблені з ідеальною чистотою, де існує зразковий порядок та панує справжній мир і тишина, не зважаючи на те, що населення Швайцарії складається з німців, французів і італійців. Дивно вражає наше око поява прохожих цивільних осіб з крісами на плечах, наче партизани. Довідуюсь, що кожний швайцарець, скінчивши свою військову повинність, дістає повний військовий виряд до дому, з тим, щоб бути готовим на кожний заклик держави і може носити зброю, коли йому подобається.

Перший концерт у Швайцарії, в якому я брав участь, це містечко Адлісвіль біля Цюріху. Після концерту їдемо люксусовим автобусом (які можна бачити тільки в Швайцарії) кільканадцять кілометрів від Цюріху до місцевости Фелланден над озером Ґрайфензее і заночовуємо в гарному приміщенні для туристів. Маємо вільний день, отже по обіді робимо прогулянку озером. Під вечір зупиняємось в прибережній оселі Маур, там заходимо в ресторан на вечерю. Власник ресторану дізнається, що це український хор. „Ах, це той український хор, знаю, читав!" Не дає спокою, просить співати. Якось ніяково в ресторані, відмовляємося. Але приходять якісь поважні панове і просто благають. Немає ради, співаємо кілька пісень. Захоплення, оплески! Урадуваний власник просить вечеряти, хто що лише бажає замовляти безкоштовно. По вечері прощаємось, увесь ресторан проводить нас до нашого „корабля", бажаючи успіхів. На другий день біля год. 4-ої по полудні чекає нас автобус. Їдемо до Цюріху, а звідтіля поїздом до Дібендорфу на концерт. Цюріх — це найбільше місто у Швайцарії, має велику вузлову стацію, шалений рух. Висідаємо з автобусу, а хтось з публіки завважив: „Це славний український чоловічий хор". Облягають нас пасажири, чути голоси: „Співати, співати!" Усміхнений наш Амманн просить таки співати. Тридцять співаків швидко уставляється по голосах, диригент подає тон і раптом блиснули дзвінкі тенори Чорнобилів і Татунчака, загриміли глибокі баси Винницького й Ягміна й понеслась чудова українська пісня по великому вестибюлі стації Цюріху. Бравурним акордом закінчуємо ефектовну пісню „Гей, гей, підемо до діброви, чудово-дивно там..." Гураґан оплесків не вгаває, розентузіязмована публіка просто не пускає нас. Вибачаємось, бо нам спішно на концерт в Дібендорфі.

З інших місцевостей, що залишились в моїй пам'яті, це містечко Вільдгавз. Родинне місце відомого реформатора і творця церкви методистів Ульріха Цвінґлі, нар. 1486 р. Будинок, в якому він народився, жив і працював, залишився досьогодні в цілості з повним устаткуванням, перетворений на музей. Там можна оглядати цікаві експонати з 15-16 століть.

Останній наш концерт відбувся в місті Грабс, положенім в розкішній долині межигір'я. На цьому концерті вичувалося виїнятково святковий настрій. Серед приявних багато молоді з квітами. Церква велика, гарна, акустична, виповнена по береги слухачами. Атмосфера ця уділяється безумовно і нам, бо концерт наш звучить виїнятково гарно. Поплили перші акорди пісні: „За рідний край...", а згодом прегарний псалом „Влажен муж...", „Не плач, Рахиле..." невмируща „Дума про Почаївську Богоматір", „Закувала та сива зозуля...", кант про „Страшний суд" й інші наші пісні, повні багатства мелодій, притаманні українській духовості. Закінчуємо концерт піснею швайцарського композитора Сутера — „Ін дер фремде" (на чужині), яка кінчиться словами „О, лянд майнер фетер, ві ферне біст ду" (О, краю батьків моїх, як ти далеко!). Не сила описати враження, яке викликала тоді наша пісня на слухачах. Пригадую лише безмежну тишину, в якій, здається, можна почути, як б'ється кожний живчик людського організму. З промовою до нас виступив тамошній пастор, відомий діяч швайцарського Червоного Хреста (прізвища не пригадую) з такими словами: „Брати українці! Признаюся, що в своєму житті я пережив не багато таких емоціональних моментів, як сьогодні, де мистецтво виявляє таку свою силу, що так потрясаюче діє на душу людини. Вашим чудовим концертом ми не лише особливо захоплені, але й до глибини душі зворушені. Я не розумію змісту ваших пісень, однак відчуваю, що вони змальовують красу вашого рідного краю, я пізнаю в них вашу українську душу, яка стала для мене близькою й дорогою. І народ, що має такі скарби духові, ми, швайцарці цінимо й любимо. А вашій недолі, про яку розказав нам ваш товариш, ми щиро співчуваємо й віримо у краще майбутнє вашої батьківщини. І коли ви нам заспівали „О лянд майнер фетер, ві ферне біст ду...", то після сьогоднішнього концерту, я кажу навпаки, „О, лянд майнер фетер, ві наге біст ду!". Вручаючи квіти диригентові, він подякував нам щиро й тепло від місцевої громади.

Автобус вже чекає, він має нас завезти до граничної стації. Ми виїжджаємо до Австрії. Виходимо з убиральні, нас проводить гурт шкільної молоді з квітами, оточує наш автобус, співаючи пісень. Ще кілька прощальних слів і побажань сердечного пастора й автобус рушає. З нами їдуть — провожаючи нас — наші пастори Шраєр, Амманн і симпатична старша пані Ґані Лерх, невідступна наша приятелька, що стало їздила з хором і помагала в адміністрації. На малій граничній стації Сант Марґаретен, прощали нас ці сердечні й щирі друзі — швайцарці. Всідаємо в поїзд і на прощання співаємо колисанку Брамса „Ґутен абенд, ґуд нахт". Очі пані Лерх залились сльозами, „Ауф відерзеґен, ауф відерзеґен..." ми почули від Амманна й Шраєра. Ми попрощали цю привітну країну, здається, назавжди.

БУДУЄМО НОВУ ШКОЛУ В НЮ ЙОРКУ!

ПОЧИН ВЕЛИКОГО ДІЛА

НАШІ ПОТРЕБИ...

В 1941 році почався малий, непомітний шкільний рух при церкві Св. Юра в Ню Йорку. Відкрито першу українську католицьку цілоденну школу. Перший список учнів зазначував 10 дітей. Не до подумання було, що в коротких роках ця десятка зросте до числа майже 900 дітей, і ще зголошуються! Постала потреба відповідного шкільного будинку на це велике число дітей. Тимчасово ми розмістили учнів у двох будинках, але й це не розв'язує труднощів, що постали з таким побільшеним напливом дітвори. Отож, це є крайній час, щоб ми гідно примістили наших дітей у відповідному будинку. І мусимо це доконати тепер!

НАШІ ПЛЯНИ...

Тим змушені беремось до будови нової парохіяльної школи. Заки ми могли розпочати цей плян, треба було мати відповідну площу. Щоб мати місце на школу, а опісля на відповідну церкву, ми закупили два будинки, які межують з церковними посілостями. Ці закупи коштували 100.000.00 долярів. Сьогодні ми маємо вистачальне місце на нашу нову школу.

В нашій школі має бути все, що поставить її на рівні інших шкільних будівель цього світового міста. Крім того, наша школа буде включати в собі все, що запевнить нас, що ми виховаємо дітей на добрих християн, свідомих українців і вірних громадян Америки. Коли знадвору вона прийме прикмету достойну кожної виховної інституції, то її нутро буде віддзеркалювати для нашої дитини нашу українську культуру. Там, на стінах школи, побачить дитина нашу українську християнську історію. В нашому пляні — погодити найновіші модерні вимоги з отими нестертими переслідуваннями, витисненими слідами на дусі великого українського народу, з якого походить дитина, що буде вчащати до цієї школи. Це буде українська школа для української дитини, яка використає кожну вигоду американської техніки, щоб наші діти дістали належне підготовлення в кожній ділянці їх многонадійної майбутности.

Тому в цій новій школі будуть великі, ясні, викладові залі, модерна авдиторія враз з ґімнастичною залею, кліника і т. п. Вітражі, різьби будуть не тільки прикрасою школи, але представлятимуть хід історії українського народу — від почину її християнства по нинішні дні переслідування і нові здобутки на американській землі. Так, щоб стояв бодай один наш будинок, який утривалить у своїх мурах те, за що український нарід боровся і бореться впродовж віків. Наша ціль — поєднати все найліпше в найкращому інтересі української дитини.

НАША КАМПАНІЯ...

Щоб здвигнути оцей пам'ятник і твердиню виховання та культури, ми потребуємо півтора мільйона долярів. Це є Ваша нагода взяти участь в здвигненні цього могутнього пам'ятника. Ми свідомі того, яка користь може виплинути з Вашої жертвенности, тож прохаємо Вас жертвувати не тому, що це вигідне для Вас, але хай Ваш дар буде правдивою жертвою.

ВАША ЖЕРТВА ХАЙ БУДЕ МЕМОРІЯЛ-ПАМ'ЯТНИК...

До тих наших людей, що їх Бог обдарував Своїми щедрими матеріяльними дарами, звертаємось з проханням взяти участь в нашому поході за жертводавцями, вписаними на Меморіялах.

Школа святого Юра дає жертводавцям нагоду присвятити Меморіяли на пам'ять своїх дорогих осіб, живих або померших, або в якомунебудь намірені. Українці, товариства, родини знайдуть дорогою Меморіялів спосіб заявити свою відданість великій справі, а рівночасно залишити свої імена, вириті на стінах будови, яка має виховувати грядучі покоління. Кошт Меморіялу починається від 400 долярів вгору. Найдорожчий Меморіял коштує тридцять тисяч долярів. Хто зацікавлений цим, зможе вдатись на подану адресу, і отримає ширші інформації в справі закупу Меморіялу.

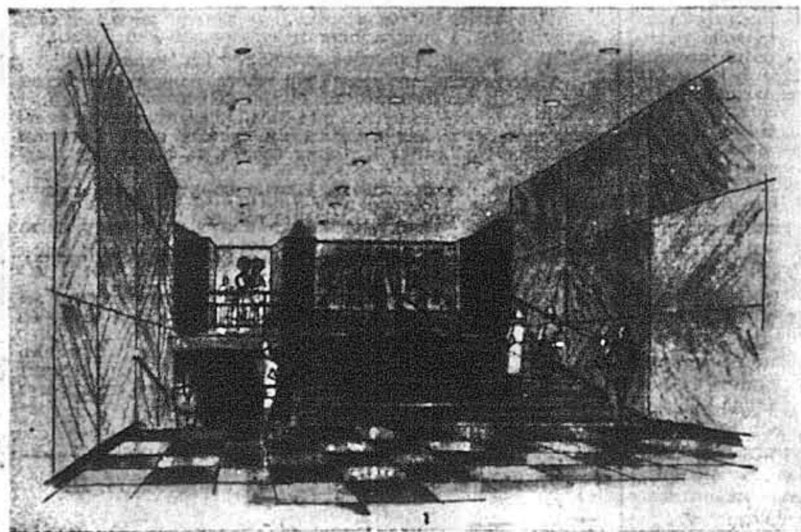
Хто даватиме жертви в сумі Меморіялу, або група осіб, або товариство погодиться на один із цих пам'яткових закупів, їхні імена будуть вириті на таблиці рівночасно з тим наміренням, ради якого вони роблять свою жертву. Так довго, як стоятиме цей новий шкільний будинок, Ваша жертва зостанеться нестертим символом свідомости, жертвенности і посвяти великій справі.

Той, хто бажає лишити своє ім'я в історії української еміґрації, і лишити сліди своєї праці між українським народом через закуп Меморіялу або через грошеву жертву, — може отримати безплатно велику інформативну книжку про нову школу, включно з її рисунками, коли напише до:

St. George New School Fund
22 EAST 7th STREET, NEW YORK 3, NEW YORK

ЯК МОЖЕМО ЖЕРТВУВАТИ НА НОВУ ШКОЛУ СВ. ЮРА? МИ МОЖЕМО:

1. КУПУВАТИ МЕМОРІЯЛИ-ПАМ'ЯТНІ ПОЖЕРТВИ
2. СКЛАДАТИ ГРОШЕВІ ЖЕРТВИ
3. ДАВАТИ СВОЇ ЧАСТИНИ З ДОХОДОВОГО ПОДАТКУ
4. РОБИТИ ПОСМЕРТНІ ЗАПИСИ (Тестаменти)
5. СКЛАДАТИ ДЕПОЗИТИ-ПОЗИЧКИ

Проєкт вестибюлю в новій школі

НОВА УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ШКОЛА СВ. ЮРА В НЮ ЙОРКУ

Отож, якщо будуємо, будуймо навіки. Хай ця будівля не буде на потішне нині, ані тільки на корисне нині. Хай же ж наша будівля буде трудом, гідним вдячности наших перемників. І коли камінь до каменя приляже потом наших жертв, — перенесімся в час, коли ці камені стануть святощами тому, що наші мозольні руки діткнули їх, — щоб грядучий народ, коли погляне на цей труд і жертву, ствердив: „Глядіть! Це наші батьки зробили для нас".

КОМІТЕТ БУДІВЕЛЬНОГО ФОНДУ ШКОЛИ СВ. ЮРА

Впр. о. Микола Когут ЧСВВ, Протоігумен
Впр. о. П. Дидик ЧСВВ, парох
Преп. о. М. Ханнас, ЧСВВ, сотрудник
Преп. о. Р. Мельник, ЧСВВ, сотрудник

БУДІВЕЛЬНА КОМІСІЯ:

Впр. о. С. Засійбіда, ЧСВВ
Впр. о. П. Феціца, ЧСВВ
Впр. о. В. Ваврик, ЧСВВ
Впр. о. С. Голик, ЧСВВ
Впр. о. П. Пацак, ЧСВВ

КОМІТЕТ:

Степан Ярема, Предсідник Комітету

Атляс Павло	Ленцик Василь	Шарко Евгенія
Балабан Остап	Липкалюк Мирослав	Шуст Василь
Баранецъ Юрій А.	Макаревич Наталія	Стецик Василь
Баретон Іван	Недільський Іван	Сухий Роман
Демидчук Семен	Окпиш Михайліна	Сурмач Мирон
Флис Іван	Онуфрик Теодор	Винницький Василь
Галичин Дмитро	Оринкевич Едвард	Волинець Юрій
Гуглевич Роман	Осадца Аполінарій	Врублевський Волод.
Ярема Юрій	Осінчук Роман, Д-р	Задорецький Петро
Карпевич Богдан	Пелешок Катерина	Зибликевич Євген

ТОВАРИСТВА-УЧАСНИКИ КОМІТЕТУ:

Апостольство Молитви
Марійська Дружина ім. Покрови Божої Матері
Броди-Лев
Українські Католицькі Ветерани, Відділ 401
Незалежний Золотий Хрест
Марійська Дружина ім. Непорочного Зачаття
Обнова, Відділ Митр. А. Шептицького
ООЧСУ, Відділ 2.
Пласт
Пластприят
Провидіння, Відділ 1, Братство св. Михаїла
Провидіння, Відділ 38
Провидіння, Відділ 201, Братство ім. Митр. Шептицького
Провидіння, Відділ 206, Братство ім. Маркіяна Шашкевича
ПАБНА
Хор церкви св. Юра
Школа св. Юра
Самопоміч
Союз Українок, Відділ 1
Союз Українок, Відділ 3, Жіноча Поміч
Союз Українок, Відділ 4, Український Демократичний Клюб
Союз Українок, Відділ 64
Товариство Українських Інженерів
Товариство Просвіти
Товариство св. Посафата
Т-во Бувших Вояків УПА, Відділ 1 ім. Тараса Чупринки
Українське Американське Товариство Лікарів
ЗУАДК, Відділ 3
Український хор „Боян"
Український хор „Думка"
Товариство Українських Танків
Українське Гуманітарне Товариство
Український Народний Союз, Відділ 361, „Дністер"
Український Народний Союз, Відділ 69, „Зоря"
Український Народний Союз, Відділ 130, Б-во св. Володимира
Український Народний Союз, Відділ 194, Т-во „Свобода"
Український Народний Союз, Відділ 393, Т-во „Жидачів"
Український Народний Дім
Українське Товариство Родичів
Українське Товариство „Єдність"
Об'єднаний Комітет Українських Американських Організацій м. Ню Йорку
Т-во Запоріжців ім. Полк. Петра Болбочана
Золота Липа
Учительська Громада
ОДВУ

Цього тижня у Ню Йорку добровільні збірщики в числі триста осіб, представляючи понад сорок українських Товариств Ню Йорку, почали величезну кампанію збирання фондів на будову нової школи святого Юра. Їх ціль — зібрати півтора мільйона долярів з-поміж Українського Громадянства. В Ню Йорку має постати тривалий пам'ятник культурної праці українців! Хай не лишиться жадної Родини, яка не дасть свою поважну суму на цю шляхетну ціль!

СТАНЬМО В РЯДИ ДОБРОДІЇВ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ — ЖЕРТВУЙМО ЩЕДРО НА НОВУ ШКОЛУ СВЯТОГО ЮРА!

Спис жертводавців і їхні жертви будуть вміщені в Ювілейній Книзі, виданій з приводу 50-ліття існування української католицької церкви св. Юра в Ню Йорку. Ювілейна Книга появиться в 1956 році.

Крізь церковні двері церкви святого Юра в Ню Йорку пройшли незчисленні тисячі українського народу. Сьогодні вони розкинені в найширших просторах Америки. В церкві святого Юра вони хрестились, вінчались, ховали своїх батьків. Тут українські іміґранти знайшли розраду, першу запомогу. Їхня обіцянка була — віддячитись за ці услуги. В надії, що може ця сторінка дістанеться в їхні руки, містимо на цій сторінці адресу, на яку вони зможуть прислати свою жертву на будову нової школи. Ваша жертва буде виразником Ваших почувань вдяки, а рівно ж теплою пригадкою тим, які старались зробити вам християнську прислугу. В рівній мірі віримо, що цю сторінку перегляне і той, що, хоч далекий від цього окруження, але свідомий великого діла престижу нашого народу в Ню Йорку, і не пожаліє вислати свою жертву. А вам усім, у своїй відданості, кажемо: дякуємо, і хай Бог заплатить!

Отці Василіяни.

Проєкт бібліотеки в новій школі св. Юра

ВІДОЗВА

Тут подані деякі проєкти нової школи, які мають дати для наших дітей модерне уладження, нарівні з наймодернішими американськими установами. Рівно ж ми ніде не відступили від того, щоб дати дитині те, що могло б спричинитись, щоб наша дітвора не забувала про свою давнину і свою Богом дану приналежність. Наша місія у вихованні різниться від інших. Ми стоїмо в обороні прав нашого віроісповідання, нашого обряду, наших національних зобов'язань.

Тепер ми хочемо вияснити Вам велику потребу фінансової жертви. Хочемо кожному дати нагоду зложити свою жертву, кожному дати нагоду залишити своє ім'я нестертим в історії української еміґрації тут, в Америці.

Ми свідомі того, що наша стара еміґрація вже часто жертвувала на добрі цілі, але все таки хочемо, щоб вона лишила свої заслужені імена на стінах тієї будівлі, що взагалі завдяки їх трудам ми можемо сьогодні її почати. Вона переживала тяжкі часи, але її жертва і жертва її дітей ніколи не ослабала. Та жертва заслуговує на почесне місце в цій величній будівлі. Надіємось, що ця жертва не ослабне й тепер.

Ми теж відкриваємо дорогу до жертвенности новій повоєнній еміґрації. Це є її перша велика нагода вложити тверду, здорову цеглу в основи освітнього осередку українців в Ню Йорку. Це є перший заклик на велику скалю до повоєнної еміґрації! Ми свідомі її зрілости прийняти ці слова. Ми знаємо, як багато вона переходила. Ми віримо, що сьогодні її умовини покращали й вона вже може рівнятися з іншими народами.

Ми ждали на цю хвилю шість років. Сьогодні ціла українська еміґрація може дати свою стопроцентову співпрацю, щоб збудувати цей монумент у вартості понад півтора мільйона долярів — МОВЧАЗНИЙ ПАМ'ЯТНИК з бетону й сталі української свідомости, жертвенности й культури!

ХТО ЗАЦІКАВЛЕНИЙ ОТРИМАТИ ДАРОМ ОБШИРНУ КНИГУ ПРО ПЛЯНИ НОВОЇ ШКОЛИ, АБО ХОЧЕ ВИСЛАТИ СВОЮ ПОЖЕРТВУ, ХАЙ ПИШЕ НА АДРЕСУ:

ST. GEORGE NEW SCHOOL FUND
22 East 7 Street, New York 3, N. Y.

ВІСТІ З ТРЕНТОНУ

Спортове Т-во „Стріла", що під головуванням п. Івана Самокішина, за діяльністю невсипущих спортових ентузіястів п. Євгена Геца (секретар), п. Любомира Лампіки, п. Севера Петруняка та п. Михайла Бойцуна ввійшло вже у третій рік існування, проявляє свою діяльність на зовні влаштовуванням майже кожної неділі спортових імпрез у виді футбольних змагань з місцевими та позамісцевими американськими і українськими спортовими командами. Цим члени Т-ва якнайкраще популяризують українське ім'я серед найширших кругів американських спортовців та чужинецької публіки, а місцева американська преса постійно відмічує на своїх сторінках успіхи чи хвилеві недомагання українського спорту.

Т-во „Стріла" винаендувало в цьому році на теренах Живця „Черче" велику площу, проводить на ній інвестиції для розбудови спортового грища для всіх родів спорту.

Спортові пікніки і забави, які влаштовує Т-во „Стріла" для здобуття фондів на розбудову українського спортового життя та всякого рода імпрези для громадянства, тішаться постійно великою фреквенцією збоку публіки. Одного тільки побажати б молодим спортовцям зі „Стріли": більше спортової заправи і спортового вироблення, що можна осягнути при помочі доброго спортового виховника-тренера, за яким як не як Управі „Стріли" слід було б вже в найближчому часі розглянутися.

18 Відділ ООЧСУ посвятив в дні 30 січня ц. р. свій організаційний прапор, влаштував в цьому ж дні прийняття для гостей і кумів прапора з промовою головного куми — голови ООЧСУ в ЗДА проф. Івана Вовчука та приготовив цього самого дня Святочну Академію присвячену Героям Крут з промовою полк. Романа Долинського. На усіх цих імпрезах було чимало публіки так з-поміж місцевого як і позамісцевого українського громадянства. В неділю, дня 6 березня ц. р. старанням цього Відділу відбулись святочні сходини членів ООЧСУ і принагідних гостей з-поміж місцевого громадянства, головно пластової молоді, присвячені командирові УПА, сл. п. ген. Тарасові Чупринці-Шухевичеві. Святочну доповідь про життя і діяльність Покійного виголосив п. Михайло Шевців, культ-освітній референт Відділу.

Осередок СУМА ім. полк. Є. Коновальця належить до цих установ, що тихою, але жертвенною працею декількох одиниць виявляє час до часу свою діяльність назовні. В місяці грудні м. р. Осередок влаштував „Андріївський Вечір", на якому виступав між ін. артист Анатоль Радванський з Филаделфії, були відіграні скечі й інсценізації силами самих сумівців та співав жіночий квартет місцевого Відділу СУА в складі: Марія Лампіка, Ірина Турчин, Анастазія Бойцун і Ганна Петруняк, при музичному супроводі на фортепіяні голови Відділу СУА і мистецького керівника квартету пані Ірини Бованко. Старанням Осередку відсвятковано в дні 31 жовтня м. р. „Свято Зброї і Свято УПА", на програму якого зложились: виступ місцевого мішаного хору під керівництвом п. Івана Вігуна, сольоспів баритона п. Степана Шилкевича при акомпаніяменті на фортепіяні проф. М. Форостини, педагога місцевого відділу Музичного Інституту та інсценізація й деклямації юних сумівців. Члени Юного СУМА взяли участь у спільному пластово-сумівському Святі в честь Тараса Шевченка, що відбулося в дні 2-го квітня ц. р.

Відділ Матірного Союзу Українок під головуванням п. Дарії Кузик проявляє свою діяльність на зовні переводженням матеріяльних збірок (одягу, харчів і грошей) в користь українських залишенців, влаштовуванням всякого роду імпрез для здобування фондів та ведення доброї пропаганди українського імени серед американців при допомозі вміло й доцільно влаштованих виставок українського мистецтва. В місяці листопаді м. р. Відділ влаштував Осінні Вечерниці, з яких дохід призначено і вислано в користь українських дітей-залишенців в Австрії. Для цих же дітей у Австрії переведено збірку одягу і вислано понад 300 фунтів. Окремо проведено грошову збірку на ЗУАДК.

Та чи не найкращою еманацією діяльности Відділу МСУ була пропаганди́вна виставка української вишивки і різьби, влаштована старанням пань з МСУ з нагоди Роковин Свята Державности України у виставовому вікні великого універсального маґазину „Сверн енд Ко" при Броад Стріт в Трентоні. Виставка тривала від суботи, 22 січня до п'ятниці 28 січня і за нормальними обчисленнями, її могло оглянути декілька тисяч принагідних глядачів з-поза дослівно найширших верств усіх мешканців Трентону й околиці. Виставку підготовили пані: Ганна Самосій і Дарія Кузик при помочі фахового декоратора фірми „Сверна". Велике нарі́жне, при головному вході до маґазину виставове вікно сім днів було прикрашене українськими скатертями, рушниками, обрусами, серветами і гуцульською різьбою, а на їхньому тлі непривиклим до такого виставового матеріялу американським покупцям та принагідним вуличним прохожим, велика мапа України в англійській мові та напис „Українське Народне Мистецтво" говорили наглядно, хто є власником таких чудових мистецьких експонатів. Коли взяти до уваги ще й теплі згадки про цю виставку в місцевій американській пресі, то з вдоволенням можна ствердити, що пропаґандивний успіх із цієї імпрези був не лише для місцевого Відділу МСУ, але й для всієї української спільноти направду великий.

Те саме можна сказати й про Виставку Українського Мистецтва, яка була влаштована старанням „Об'єднаного Комітету Жіночих Організацій", тобто силами членів Відділів МСУ і СУА в місяці жовтні м. р. в рямках стейтового ярмарку, т. зв. „Стейт Фер", що тривала від 20 вересня до 3 жовтня м. р. І на цій виставці, яка була влаштована спільними силами пань — членів Відділів Союзу Українок Америки і Матірного Союзу Українок, об'єднаних для цієї цілі в спеціяльному Виставовому Комітеті як одній із клітин „Об'єднаного Комітету Жіночих Організацій міста Трентону", були виставлені у двох великих ґабльотках-шафах за склом у загальному павільйоні „Доместік" зразки українського народного мистецтва: вишивки, різьба, кераміка, великодні писанки та стилізовані ляльки. І тут, така ж велика мапа України і відповідні пропаґандивні написи-пояснення, разом з мистецькими експонатами зробили свою добру службу нашій Батьківщині. І про цю виставку широко писала американська місцева і позамісцева преса й її оглянули, або про неї читали тисячі американців.

11 Відділ Союзу Українок Америки ім. кн. Ольги це одна із доволі діяльних організацій на терені Трентону. Поза внутрішньою діяльністю в напрямі ведення освідомлюючої роботи серед українського жіноцтва, Відділ проявляє свою працю на зовні доривочними імпрезами, з яких дохід призначається на організаційні та громадські й культурно-освітні цілі. В жовтні місяці м. р. на спілку з Відділом Матірного Союзу Українок влаштовано Виставку Українського Мистецтва в рямцях стейтового ярмарку, про що згадуємо на іншому місці. 1-шо листопадові Роковини відзначив Відділ святочними сходинами для своїх членів і запрошених ними гостей. 15 січня ц. р. влаштував „Маланку", а в неділю, дня 27 березня старанням Відділу відбувся Вечір присвячений „Українській Жінці Героїні".

На програму цього вечора склались: реферат про жінку героїню п. Ніни Самокішин, виступ хору під кер. п. Івана Вігуна, що відспівав три пісні, жіночий квартет при музичному супроводі п. Ірини Бованко, що відспівав дві композиції, деклямація „Скорбна Мати" Павла Тичини у виконанні п. О. Фарлонів та інсценізація „Марії" Василя Стефаника у виконанні б. львівського оперного театру: В. Левицької, М. Степової, Л. Сердюк, В. Карп'яка, Е. Левицького й І. Самокішина.

Пластова Група в Трентоні нараховує на сьогодні: 7 пластунів сеньйорів, 2 ст. пластунів, 18 пластунів-юнаків (ок) та 24 новаків (чок). В минулому 1954 році група проявила свою діяльність назовні влаштуванням 1-го Листопадового Пластового Апелю, Свято-Миколаївським і Свят-Вечірнім вичором з Ялинкою для пластунів і пластунок та запрошених ними батьків. В цьому році порядком пластових апелів і святочних сходин відсвятковано Свято Української Державности 22 січня, Роковини Крутянського Бою, Роковини смерти ген. Тараса Чупринки-Шухевича та в суботу, дня 2-го квітня старанням Групи, при співучасти місцевого Осередку Юного СУМА відсвятковано Пам'ять Тараса Шевченка. Остання імпреза, — Спільне Святкування пам'яті Кобзаря України пластовою й сумівською молоддю, була старанно підготована пластовими виховниками і стягнула багато публіки з-посеред батьків пластової і сумівської молоді. На багату програму Вечора зложилися: виступ Струнної Пластової Оркестри з Филаделфії під мистецьким керівництвом голови Краєвої Пластової Ради й станичного пластової станиці у Филаделфії пластуна-сеньйора мґра Володимира Масюка, Пластовий Хор при пластовій групі в Трентоні при супроводі пластової струнної оркестри з Филаделфії під кер. пластуна-сеньйора, мґра Івана Костюка, слово провідника групи пластуна-сеньйора Василя Вергана, реферат про значення Т. Шевченка для української молоді на вигнанні ст. пластунки Оксани Мицик, фортепіянове сольо пластунок-юначок Христі Ковшевич і Люби Ґосвич, деклямації новачки Моніки Павлюк, діялог про Т. Шевченка пластунок-юначок Христі і Мартусі Татомир, збірні деклямації юних сумівців і сумівок: О. Тепік, С. Каніцької, Г. Цюпа, М. Дяків, М. Лесик, С. Сланіцької, В. Саґана, В. Борисенка, М. Кардаша, В. Зарицького та містерія-монтаж на тлі творчости Т. Шевченка у виконанні пластунок і пластунів трентонської пластової групи: М. Ґосвич, Л. Турчин, А. Бойцун, З. Копаниці, М. Штендери, І. Ковшевич, Б. Гуляя, Р. Мицика, Н. Стихна, Л. Лампіки, І. Самокішина, Ю. Нагірняка, А. Бованка, С. Копаниці, Е. Грабовського та В. і Р. Кузиків. Дохід із цього небуденного, вперше на терені Трентону проведеного Свята української молоді в поклоні Т. Шевченкові призначено на допомогу українським науковцям, згуртованим довкруги европейського відділу НТШ в Сарселі у Франції.

Окремо годиться ще згадати про широкозакросну збіркову акцію ведену сеньйорами пластової групи на допомогу пластовому В-ву „Молоде Життя" у Мюнхені, що видає монументальний твір „Енциклопедія Українознавства" та на допомогу европейському Відділові НТШ в Сарселі у Франції, що займається редаґованням цієї ж енциклопедії. На цю ціль на терені Трентону зібрано вже понад 150 долярів та проводиться дальшу збірку грошей.

В квітну неділю пластунки групи продавали лозу і влаштували „Великодній Базар", дохід з якого призначено на українських інвалідів та пластунів-залишенців у Европі. — В найближчому часі пластова молодь разом з місцевим Відділом СУА святкуватиме „Свято Матері", а окремо „Свято Моря" і „Свято Весни".

Іван Костюк

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

Нагороджено Харківський університет

У зв'язку з 150-річним ювілеєм, Харківський університет, що його не знати з якої причини названо ім'ям московського письменника-українажера Максима Горького, нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора. В оголошеному наказі Верховного Совєта СССР підкреслюється заслуги цього університету „в розвитку науки і готуванні кваліфікованих кадрів".

Українські колекції в ленінградському музеї

Музей етнографії народів СССР в Ленінграді поповнився цінними експонатами, які характеризують культуру і побут українського народу: зразками стінного розпису і порцелянових виробів, гуцульськими й лемківськими виробами (роботи майстра Тимкова), інкрустаціями на дереві перлямутром, декоративними тарелями з портретом Т. Шевченка та ін. Значний інтерес мають 80 орнаментів роботи гуцульських різьбарів, майстерно виконані львов'янином Одреховським, скульптури і зразки вдосконаленої бандури, виготовлені майстром Скляром.

Знову збирають підписи

По містах і селах України знову збирають підписи під зверненням Світової Ради Миру „проти готування атомової війни". Усе йде за відомим шаблоном: скликають збори виголошують за одним зразком написані доповіді — і запрошують присутніх ставити свої підписи. У резолюції зборів, переведених у колгоспі ім. Джамбула, Полтавського району, написано дослівно: „Ми, колгоспники і колгоспниці, не пожалієм сил для зміцнення нашої соціялістичної держави і зобов'язуємось провести весняну сівбу якнайшвидше і на найвищому аґротехнічному рівні, зорганізувати ланки для вирощування кукурудзи". Одним словом: де кум, а де коровай...

Відзначення 60-річчя Максима Рильського

19 березня в Києві, в Академії Наук УССР, відзначено 60-річчя з дня народження поета Максима Рильського. Ювілята привітав Павло Тичина. Заступник голови правління Спілки Письменників України Юрій Смолич відчитав постанову Президії Верховного Совєту СССР про нагородження М. Рильського орденом Леніна. Доповідь про літературно-громадську діяльність ювілята відчитав письменник С. Крижанівський. На його адресу надійшли численні привітання від письменницьких організацій інших республік, редакцій газет і журналів та від діячів літератури, науки і мистецтва.

Там, де жив Можайський

21 березня минуло 130 років з дня народження одного з перших творців літака Олександра Можайського. В містечку Вороновиця (Вінниччина) на будинку середньої школи висить меморіяльна таблиця з написом: „У цьому будинку з 1869 по 1876 рік жив російський винахідник першого в світі літака О. Ф. Можайський". Як повідомляє „Радянська Україна", „по містах і селах Вінниччини в ці дні проводяться бесіди, лекції й доповіді про життя та діяльність видатного піонера російського і світового літакобудування". Як відомо, всі найвизначніші винаходи зробили росіяни, тож нема нічого дивного, що й з українця Можайського зробили вони москаля.

У білоцерківському дендрологічному парку

Розташований на лівому березі річки Рось, дендрологічний парк „Олександрія" площею в 201 гектар є видатним зразком садово-паркового мистецтва кінця 18 і початку 19 століття. В цьому парку на постійних місцях росте 280 видів і в акліматизаційному розсаднику — 248 видів рослин. Недавно тут відбулася виїзна сесія біологічного відділу Академії Наук УССР, яка ухвалила проєкт реконструкції дендропарку. Заплановано у найближчі 3-5 років довести кількість дерев і кущів до тисячі. Особливу увагу звернено на вирощування троянд і інших квітів для озеленення Києва, Гумані, Кіровограду, Тернополя, Білої Церкви.

Гинуть садки на Вінниччині

Агроном-дописувач „Радянської України" (20 березня) пише до редакції: „З усіх областей України на Вінниччині, мабуть, найбільше садів. Проте, колгоспними садами не можна похвалитись, бо в багатьох артілях вони занедбані. Візьмемо Барський район. Тут сади є майже в кожному колгоспі, але доглядають їх погано. В колгоспах „Перемога", „Радянське Село", ім. Маленкова та інших черідко між деревами сіють зернові культури, слабо борються з садовими шкідниками. В МТС не вистачає, або й зовсім немає садових тракторів, плугів, культиваторів та іншого знаряддя."

„ВАЛЬКА", АБО ЛЮДИ ПОЗА ЧАСОМ"

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ня 1951 р., виконує вона її постанови якнайстисліше. Хоч хто трактує їх згідно з інтенцією авторів, той зараховує до втікачів усіх збігців, окрім лише тих, які повнили злочин, що карається за всіма кодексами.

Молодий утікач зізнає перед комісією. Думка, що його доля залежить від властей Федеральної Республіки, не постає йому в голові. В Польщі або Чехословаччині втікають „до американців". І втікач не знає, до чого питання комісії звертається: „З якої причини втік?" — „Бо хотів свободи". — „Чи загрожувало арештування?" — „Е-е ні, просто мав уже досить!"

Пера заскрипіли. Пропав хлопець навіки. І нічим уже того протоколу не виправиш.

Уявімо собі інше зізнання: „З якої причини втік?" — „Бо мене шукали, щоб заарештувати". — „Для чого заарештувати?" — „Я є дентист. Хотіли мене посадити за те, що ставив золоті зуби, а це у нас заборонено".

Чи то є боязнь переслідування з причин расових, національних, політичних? Ні. Пропав навіки!

Мало того, якщо втікач був заарештований, повинен це він довести. Як довести? Нехай сам про це думає. А якщо був на військовій службі, комісія може його взагалі вилучити на тій підставі, що дезерція, згідно з міжнародним карним правом, є злочином. Особи, відкинені комісією, записуються до рубрики „втікачів з причин економічних". Потрапляють до неї, наприклад, ті, які твердять, що є противниками комунізму і тому втекли, хоч нічого їм безпосередньо не загрожувало.

Що чекає на осіб, зарахованих до категорії „економічних"? — „Валька" або інший подібний табір. При цьому пригадуємо, що вирок німецької комісії має силу для всіх країн, бо рішає тут перша країна, де опинився втікач, який утік зі своєї батьківщини. Отже після неґативного вироку залишається тільки надія на виїзд за океан, що є питанням років, а не місяців.

Від вироку комісії прислуговує відкликання до вищої інстанції, яка також знаходиться в „Вальці". Але ні вища, ні нижча комісії не поспішають: на їх рішення можна чекати пару років. А відсоток позитивних рішень мінімальний.

Що робити, щоб з „Вальки" видістатися? Інтернешенел Рескю Комітi допомагає втікачам як може. Але немає він впливу на рішення німецької влади. Бажанням кожного з мешканців „Вальки" є: почати життя наново і — „нехай усі дадуть мені святий спокій!" Віза — єдина надія для відкинутих яко „економічні". В гру входять Бразилія, Австралія, Канада, З'єдинені Держави. Проте кожний день побуту в таборі може заплямувати навіки; спокуса крадіжки, коли бурчить з голоду в череві — величезна. А до того ж можуть прийти плями інші — туберкульозні. І тоді появиться заввага в документах „караний" або „ТБЦ" — і все пропало.

Помиляється той, хто думає, що у „Вальці" перебувають десятки тисяч людей. Мовчазна співпраця держав допровадила до того, що мандрівка народів уже давно припинилась, — мандрують тепер тільки німці, та ще з країн на схід від Німеччини і Австрії допливає малий струмочок, чи радше краплини. Отже є у „Вальці" десь коло 700 осіб, значна частина яких походить з Югославії. Більшість є тут чехів і словаків. Поляків мало, ще менше румунів, угорців, українців. А проте, між цими малими числами і покликаними до їх обслуги бюрами, секретаріятами та комісіями — гумористична диспропорція. Частини суми, що йде на шефів і секретарок, напевно вистачило б, щоб не тільки нагодувати й одягти тих, які дають оказію для творення „теплих посад", але може навіть на те, щоб купити для них безлюдний острів і перевезти їх туди літаками. Чи не добрий би це був спосіб, щоб принести полегшу всім урядам?

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Цікава доповідь.

Дня другого квітня 1955 р. члени студентської громади міста Филаделфії відбули свої чергові сходини, на яких п. Б Одежинський член студентської громади, виголосив цікавий реферат про „Культурний розвиток японської імперії". Свою доповідь прелеґент пов'язав із висвітленням кольорових картин із життя японського народу, двору японських імператорів та різних історичних та релігійних пам'яток, які з віків залишилися святістю японського народу. Усі ці пам'ятки зі святинь Будди та інші, які постарався сфотографувати прелеґент під час свого побуту в Японії на протязі 1951 р. Пояснення усіх цих історичних картин та пам'яток старався він пов'язувати з японськими мітами, леґендами чи фактами з японської історії, з яких японці були та є горді по сьогоднішній день.

Рівнож прелеґент висвітлив кільканадцять фотокартин з Наґасакі, показуючи страшні руїни, які заподіяв вибух атомової бомби, та руїни одинокого еспанського католицького манастиря, який знаходився в Наґасакі. У своїм рефераті прелеґент звернув увагу на шанування цих святостей, як залишок старинної японської культури. Як бачимо, однорічний побут нашого колеґи в Японії дав йому можність глибше познайомитися з життям та історією японського народу.

Двадцять кілька слухачів були захоплені історією Японії та її природною красою, яку я сам мав нагоду бачити, переїжджаючи через Японію на далекий схід 1951 р. Після закінчення висвітлення картин та закінчення доповіді п. Т. Онуферко, як голова Укр. Студентської Громади, відкрив дискусію, яка була надзвичайно цікава, а прелеґент постарався відповісти на усі запити. Після закінчення дискусії повернуто до обговорення біжучих справ нашої громади.

Ярослав Петрів.

КОНЦЕРТ ВАСИЛЯ ТИСЯКА В ШИКАГО

Шикаґо. — В найближчу неділю, дня 8-го травня ц. р., виступить тут наш відомий оперовий співак-тенор Василь Тисяк з власним Концертом оперних арій чужих та своїх композиторів як також з широким репертуаром українських народних та стрілецьких пісень. Концерт відбудеться в Новій Авдиторії школи св. Миколая в Шикаґо (при вул. Райс і Левітт) о год. 8-ій ввечорі.

Господарські Вісті

НОВА ПРАЦЯ ПРО „ЧОРНИЙ ЧЕТВЕР" 1929 РОКУ

Професор економіки на Гарвардському університеті Джан Кеннет Гелбрейт видав нову працю про початок депресії, яка почалася в „чорний четвер" 24 жовтня 1929 року. Ця праця називається „Великий крах 1929" („Ди Ґрейт Креш"), і в ній автор твердить, що це банкрутство з того року не було нічим несподіваним, воно не вискочило, як „деус екс махіна" (божок із скрині), тільки воно було наслідком тих поглядів, які тоді панували в громадянстві. Тоді публічно писали про те, що „кожний має право на те, щоб легким коштом збагатитися, спекулюючи на біржі". Всі гонили за легким збагаченням, не дивлячись на потреби народної економіки та на залежність господарки цієї країни від економіки закордонних держав. Тепер неможлива така депресія, яка була 30 років тому, бо тепер є соціяльне забезпечення, убезпечення банкових вкладів до 10,000 долярів та контроля уряду над рухом на біржах.

СТАБІЛЬНІСТЬ ЦІН НА КОНСУМПЦІЙНІ ТОВАРИ

Статистичне бюро департаменту праці повідомляє, що вже четвертий місяць ціни на консумпційні товари в ЗДА не виказують жадних змін і стоять на тому самому рівні від грудня 1954 року до березня 1955 року. Індекс цих цін виносить 114.3 відсотка в порівнянні з індексом з років 1947 — 1949, коли той індекс становив 100. Комісар від статистики при департаменті праці пані А. Джой Вікенс заявляє, що, правдоподібно, цей індекс не зміниться і в місяці квітні цього року. Це перший раз в історії цього бюра, від коли воно почало публікувати свої звіти, щоб такий довгий час ціни на споживчі товари та товари життьової необхідности стояли на цьому самому рівні.

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА В 1960 РОЦІ ВИНОСИТИМЕ 500 БІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ

Бувший голова Ради Президентових Економічних Дорадників Ліон Г. Кейзерлінґ заявив на зборах Ліґи для Індустріяльної Демократії в готел „Комодор" в Ню Йорку, що господарські й психологічні фактори тепер не допустять до того, щоб могла повторитися така глибока господарська депресія, яка виникла була в 1929 році. Кейзерлінґ сказав також, що національна продукція в 1960 році становитиме 500 більйонів долярів. До зросту національної продукції причиниться технологія та більша фаховість робітництва. Тепер національна річна продукція виносить понад 350 більйонів долярів. Але Кейзерлінґ остерігав, щоб уряд та власники підприємств дбали про те, щоб не зменшувалось число затруднених внаслідок автоматизації праці.

КОНҐРЕСМЕН ДОМАГАЄТЬСЯ, ЩОБ ВИВЧАТИ АВТОМАТИЗАЦІЮ ПРАЦІ

Демократичний конґресмен Ірвін Д. Девідсон домагається, щоб Конґрес вів слідство в тій справі, чи механізація праці причиниться до зменшення числа затруднених робітників. Автоматизація праці, це збільшене користування під час продукції машинами, коли потреба меншого числа робітних рук. Конґресмен Девідсон вніс резолюцію, щоб окрема семичленна комісія в Палаті Репрезентантів вела слідство, який вплив на народну економіку матиме щораз більший зріст автоматизації праці.

Західні міністри радитимуть про В'єтнам

Париж. — Справа Південного В'єтнаму буде одною з двох найважніших точок нарад трьох західніх міністрів закордонних справ, які з'їдуться в найближчу неділю до Парижу. Другою справою буде спільна нота ЗДА, Англії і Франції до Москви з пропозицією відбути спільну конференцію у справі з'єдинення Німеччини. На Паризькій конференції буде також заторкнена справа американсько - комуно - китайських розмов на тему перемир'я в протоці Формози. Над справою В'єтнаму радитимуть тому у Парижі, щоб оминути суперечностей у становищі ЗДА й Франції, які могли б довести до розриву між тими двома державами на терені Південного В'єтнаму. Тим часом з того терену наспіла вістка, що в боях між вірними урядові військами та збунтованими вояками секти Кєуєну згинув генерал Трінг Мінг Тґе, лідер секти Као Даі, яка підтримувала прем'єра Нґо Дінг Дієма. Вбитий генерал, який мав малощо понад 30 років, вернувся недавно з Бандунґу, куди їздив як член делеґації Південного В'єтнаму на азійсько - африканську конференцію. Голова в'єтнамської держави Бао Даі вислав телеграму прем'єрові Нґо Дінг Діємові оспорюючи леґальність скликаного прем'єром національного зібрання, що мало зійтись в четвер 5 травня ц. р. в Сайґоні з очевидною тенденцією скинути Бао Даі.

Американська преса зазначає, що в американських політичних колах скріплюється тенденція повести політику рішуче по лінії теперішнього прем'єра Нґо Дінг Дієма та відсепаруватись від очевидної дальшої колоніяльної політики Франції і її ставленика Бао Даі. Щоправда франц. прем'єр Фор заявив в парляменті, що французький уряд рішуче не вмішується в внутрішні справи Південного В'єтнаму, а французька армія має строгий наказ не встрявати в громадянську війну в'єтнамців, але Франція виступає проти Нґо Дінг Дієма власне через його в'єтнамський самостійницький патріотизм, — пишуть газети.

● **У Швеції** 4 військові турбомоторові літаки, що летіли гусаком, розбились один за одним у коротких відстанях часу об кригу озера Глоттерн. Всі 4 пільоти згинули. Наслідком густої мряки — пояснили фахівці — вони фальшиво обрахували віддаль літаків від плеса озера.

● **В Дітройті** продовжуються переговори між представниками робітництва (АФП і КІО) та Фордової Корпорації в справі ґарантії річних платень для автових робітників. Ще невідомо, чи Фордова Корпорація погодиться на цю ґарантію.

● **Найближчим екзотичним гостем** в ЗДА буде прем'єр Бурми У Ну, який 28 травня відлетить з Ранґуну, щоб по дорозі зупинитись в Єгипті. У Ну своїть найближче до індійського прем'єра Неру в „співіснувальній" політиці і підписав з Чу Ен-лаєм „пакт неаґресії", опертий на „5-х принципах". Йому залежить на тому, щоб переконати Вашинґтон, що Бурма — дійсно невтральна країна і не на службі Пейпінґу.

● **У 10-річчя загину Гітлера** вперше висвітлювано в Західньому Берліні фільм австрійської продукції „Остання Дія" — про останні дні „фюрера" у бункрі під канцелярським палацом. Публіка сприйняла той фільм спокійно, а в моментах бундючних заяв Гітлера — вибухала сміхом.

● **Ген. Альфред Ґруйтер**, головний командант збройних сил держав НАТО, заявив у своїй промові в Римі, що ані альянти, ані москалі не знають оборонного засобу проти американського далеко простірного бомбардувальника Б-47. Відплатна сила цих літаків така страшна, що вони є найкращим сторожем миру — заявив Ґруйтер.

● **У вугільному басейні Поркшайр** в Англії 21,000 вуглекопів вийшли на страйк, вимагаючи підвищення платні. Власники копалень не хочуть починати переговорів, поки робітники не вернуться до праці.

● **Ґамаля Абделя Нассера**, прем'єра Єгипту, вітали в Каїро після повороту з азійсько-африканської конференції в Бандунґу, як тріюмфатора. „Слава героєві з Бандунґу! Слава чемпіонові миру і свободи! Слава чемпіонові Азії і Африки!" — виписано було на траспарентах, дармащо Нассер не висувався в Бандунґу вперед і грав ролю „невтрального", мобілізуючи лише делеґатів проти Ізраїлю.

. Читайте „Свободу"!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Любов" відд. 45 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 8-го травня, о год. 1-ій попол. Проситься членів явитися, є важні справи до полагодження. — М. Дубас, пр.; М. Сеник, секр.; А. Гарасим, кас.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Б-ва св. Стефана відд. 221 відбудуться в неділю, 8-го травня, в Домі Відділів УНСоюзу, 841 N. Western (Вестерн) Ave., о год. 12:30 попол. Тому, що є важні справи до вирішення, приявність всіх членів й члениць на зборах є конечно побажана. — Ф. Васильовський, предс.; І. Михальцевич, кас.; Т. Шпікула, секр.

БАЛТІМОР, МД. — Т-во ім. І. Франка Відд. 337, повідомляє своє членство і заінтересованих, що в неділю, 8-го травня, о год. 12-ій по Службі Божій відбудуться збори в приміщенні Укр. Гр. Кат. церкви, 524 S. Wolfe St. На цих зборах буде вибір делеґата на Конґрес УККА як рівнож вирішимо, спільно біжучі справи. Просимо членство вплачувати в цей час свої вкладки. А хто б з заінтересованих бажав вступити в члени УНСоюзу і обезпечитися, бажання радо полагодимо та вияснимо. — Т. Чорний, предс.; А. Чорний, секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 16-мільйонового майна УНСоюзу.

Посмертні Згадки

ВАСИЛЬ ШИПКА, член Т-ва Запорозька Січ, 325 Відд. У. Н.Союзу в Брукліні, Н. Й., по тяжкій недузі помер 22-го квітня 1955 р., проживши 60 років. Покійний походив з с. Мости Великі, пов. Жовква, Зах. Україна Залишив у великім смутку дружину, троє дітей і зятя. Поховано на військовім цвинтарі на вічний спочинок. — В. Й. П.!
П. Малицький, секр.

ВЕРОНІКА ЗАБЛОЦЬКА, членка Відділу 325 УНСоюзу в Брукліні, Н. Й., померла по тяжкій недузі 25-го квітня 1955 р. Покійна полишила у великім смутку сина, дочку, зятя і внучку. Покійна була доброї вдачі і жертвувала щиро на народні і церковні цілі. Похована на цвинтарі св. Івана. — В. Їй П.!
П. Малицький, секр.

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини.

ТАРЗАН, ч. 3458. Помста.

THE STEEL THEWS OF THE APE-MAN CLOSED ON PIKE'S THROAT. WITH A CONVULSIVE SHUDDER THE MAN SANK LIFELESS TO THE GROUND.

MEANWHILE, THE ENRAGED BAY-AT LIFTED LASHER OVER HIS HEAD--

--AND SHATTERED HIM AGAINST THE TENT!

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Сталеві м'язи мавполюдини обвинулися довкола Пайкового горла. З конвульсійним здриганням людина впала мертва на землю.

Тим часом розлютований Бей-Ет підніс Лешера понад свою голову...

...і кинув його на шатро!